

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

33E JAARGANG

WOENSDAG 23 JUNI 1948

No. 1624

COMMISSIE VAN REDACTIE:Ch. Glasz; H. W. Lambers; N. J. Polak; J. Tinbergen;
F. de Vries;

J. H. Lubbers (Redacteur-Secretaris).

Assistent-Redacteur: A. de Wit.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË:J. E. Mertens; R. Miry; J. van Tichelen; R. Vandeputte;
F. Versichelen.Gegevens over adressen, abonnementen enz. op de laatste
bladzijde van dit nummer.**INHOUD:**

	Blz.
De artikelen van deze week	483
Sommaire, summaries	483
De Europese kolenvoorziening en het Marshall-plan door H. H. Wemmers Jr	484
Nederland's plaats en taak in de West-Europese Unie door Dr Ir W. B. Kloos	485
Enige aspecten van de laatste ontwikkelingen van het Europese Herstel Programma (II). Het Verdrag nopens Europese Economische Samenwerking door E. H. v. d. Beugel	488
Het distributievraagstuk in de Internationale Kamer van Koophandel (II) door C. A. A. van Luttervelt	490
Argentinië en het Marshall-plan	492
Aantekening: De monetair sanering in Duitsland	494
Internationale notities: De betekenis van de Marshall-hulp voor België	494
De aanwending der E.R.P.-hulp in Italië	495
Welvaart in West-Indië	495
Ontvangen boeken en brochures	495
Geld- en kapitaalmarkt	496
Statistieken: Bankstaten	496
Overzicht der laatste vier verkorte balansen van De Neder- landsche Bank	498
Inleggingen en terugbetalingen op particuliere spaarboekjes bij de Algemeene Spaar- en Lijfrentekas in België	498
Productie en export van natuurrubber	498
Maandcijfers van de grote banken in Nederland	498
De kolonpositie van Nederland	499
In- en uitvoer van Nederland	499

DEZER DAGEN

halve en hele eindstrijden touwtrekken. De eerste beslissing is gevallen in de Verenigde Staten. Het Amerikaanse Congres zette zich over het herstelprogramma voor Europa uiterst scherp. Veler gedachten gingen naar Shakespeare's: „Love's Labour's Lost”, onwelwillend zelfs naar de regel: „that sport best pleases that does least know how”. De grootste „know how” heeft het echter, in overeenstemming met de gevestigde Amerikaanse overtuiging, gewonnen. De gecombineerde, parlementaire

commissie kreeg het Huis, zij het spartelend, over de streep. Eén slag hield men echter om de arm: de President moet bezien, of de thans vrijwel onverkort toegestane bedragen zullen worden uitgegeven binnen de thans in ieders geheugen gegrifte limieten van twaalf of vijftien maanden. In verband met de Amerikaanse opvolgingstechniek zal deze arbiter in elk geval President Truman zijn. Deze is echter wel tot de conclusie gekomen, dat nu voor West-Europa de wapenen moeten rusten; het Departement van Buitenlandse Zaken heeft voorlopig van wapenuitvoer afgezien.

Een forse ruk van regeringszijde leek nodig in Frankrijk, teneinde de parlementaire goedkeuring voor de Lofdense besluiten over West-Duitsland binnen te halen. Met zo'n intense routine is bij deze worsteling de politieke bodem omgewoeld, dat men na afloop uit de sporen ternauwernood kon opmaken, waar eigenlijk de overwinnaars stonden. De gewenste Pyrrhusoverwinning is echter bereikt; Frankrijk heeft de besluiten geratificeerd. Het blijkt voor de Franse Regering slechts een halve eindstrijd. De Franse arbeiders, die ook reeds weer vrij lang achtereen in touw waren, hebben weer ontdekt, dat zij de eindjes niet aaneen konden knopen. Thans wordt een gedeeltelijke hervatting van de toeslag voor bepaalde goederen overwogen, tegelijk echter wil de Regering haar definitieve program tegen de inflatie indienen. Een boeienkoning heeft het eenvoudiger.

Een Gordiaanse knoop is doorgehakt met de geldzuivering in West-Duitsland. Lang had Rusland op het vinke-touw gezeten, thans hebben de overigen het risico van het slagnet aanvaard: zij hebben het odium de laatste rafels van de Duitse eenheid te hebben doorgetrokken op zich genomen. Wanneer het rookgordijn, dat door de devaluatie van de sigarettendaarstandaard over Westelijk Duitsland zal opgaan, is opgetrokken, kan men nagaan, of de Duitsers inderdaad meer acht zullen geven op de koorden van de beurs. Zal een, in uitwerking nog niet duidelijke, monetaire maatregel de voorraden in beweging kunnen brengen en de arbeidsproductiviteit verhogen? Houdt men ook nog rekening met de mogelijke Russische reacties, dan is dit slechts een kwart finale.

Tenzij de Britten de kunst hebben afgezien een touw in de lucht rechtop te dogn staan, schijnt een eindpunt te zijn bereikt in India. Lord Mountbatten, de eerste Gouverneur-Generaal, heeft zijn taak overgedragen. Een Indiër neemt het stuurtoew in handen en daarmee de zijden draad van het dominionschap.

Hoe zou het, zo gemeten, met het Indonesische probleem staan? De Nederlandse delegatie heeft zich beu verklaard van het driehoekig touwtrekken met zijsprongen; de onderhandelingen met de Republiek zijn opgeschort tot duidelijk werd, wie eigenlijk aan de touwtjes trekt. Voor de rest overheerst een bekende situatie: na enig heen- en weerschuiven begrijpt men niet meer, wat er eigenlijk is gebeurd. Het verhaal over de voorlichting betreffende Indië heeft met dat over de buffels van Saidjah's vader behalve een wederkeer der omstandigheden ook een zekere droefheid gemeen.

HAV BANK - SCHIEDAM
PERONEEL-VERZEKERING

Behandeling van alle
 bankzaken

* *
 Bezorging van alle
 assurantiën.

R. MEES & ZONEN

BANKIERS EN ASSURANTIE-MAKELAARS
 AMSTERDAM · ROTTERDAM · 'S-GRAVENHAGE
 DELFT · SCHIEDAM · VLAARDINGEN

Nederlandsch Indische Handelsbank, N.V.

Amsterdam — Rotterdam — 's-Gravenhage

Alle Bank- en Effectenzaken

EERSTE NEDERLANDSCHE

Verzekering Mij. op het Leven en tegen Invaliditeit N.V.
 Gevestigd te 's-Gravenhage

ADMINISTRATIEKANTOOR DORDRECHT · BELLEVUESTRAAT 2, TELEFOON 5346

Personeels-Pensioenverzekering

verschafft directe fiscale besparing — afschrijving van toekomstige lasten — blijvende sociale voldoening
 Vraagt U eens welgedocumenteerd advies aan ons
 BUREAU VOOR COLLECTIEVE CONTRACTEN

AMSTERDAMSCH BANK N.V. · INCASSO-BANK N.V.

MAANDSTAAT PER 31 MEI 1948

ACTIEF

Kassa, Kassiers en Daggeldleningen	/	42.999.193,37
Nederlands schatkistpapier	„	837.750.000,00
Ander overheidspapier	„	15.565.500,00
Wissels	„	1.478.229,55
Bankiers in binnen en buitenland	„	40.049.739,95
Effecten en syndicaten	„	5.648.048,51
Prolongatiën en voorschotten tegen Effecten	„	24.001.252,67
Debiteuren	„	192.862.031,14
Deelnemingen	„	16.090.610,67
Gebouwen	„	6.422.092,50
		<u>f 1.182.866.698,36</u>

PASSIEF

Kapitaal	/	70.010.000,00
Reserve	„	32.500.000,00
Bouwreserve	„	4.000.000,00
Deposito's op termijn	„	58.434.504,90
Crediteuren	„	973.962.907,85
Door derden geaccepteerd	„	5.873.964,19
Overlopende saldi en andere rekeningen	„	38.085.321,42
		<u>f 1.182.866.698,36</u>

N.V. KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE ZOUTINDUSTRIE

Boekelo · Hengelo

ZOUTZIEDERIJ

Fabriek van:
 zoutzuur, (alle kwaliteiten)
 vloeibaar chloor
 chloorbleekloog.
 natronloog, caustic soda.

KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE BOEKDRUKKERIJ

H. A. M. ROELANTS - SCHIEDAM

DE ARTIKELEN VAN DEZE WEEK.

H. H. Wemmers Jr, *De Europese kolenvoorziening en het Marshall-plan.*

De dispariteit tussen vraag en aanbod van vaste brandstoffen is sinds vorig jaar in stijgende mate aan het afnemen. De XVI kunnen zich, rekening houdend met Poolse kolen, nog niet volledig voorzien, zodat hulp van Amerika, zij het in afnemende omvang, noodzakelijk blijft. Dat hiertoe door het Marshall-plan de mogelijkheid is geschapen, stemt tot verheugen. Het doel dezer hulp, namelijk een tijdelijke overbrugging der bestaande moeilijkheden in de kolensector, zal in afzienbare tijd door productieverhoging enerzijds en toenemende in- en uitvoer tussen de Europese landen onderling anderzijds vermoedelijk kunnen worden verwezenlijkt.

Dr Ir W. B. Kloos, *Nederland's plaats en taak in de West-Europese Unie.*

Het is te betwijfelen, of Nederland binnen zijn huidige territoriale grenzen zijn gehele toekomstige bevolkingsaanwas zal kunnen opnemen en daarbij een redelijk welvaartspeil verzekeren. Slechts opheffing der staatkundige grenzen — op economisch gebied — binnen een West-Europese Unie kan voor ons industrialisatieprobleem een oplossing brengen. De vraag is echter, of de industriële compensatienoodzaak voor West-Europa als geheel en de industriële expansienoodzaak voor Nederland ten volle kunnen worden verwezenlijkt. Als enige en laatste redmiddel rest dus emigratie. Emigratie en immigratie behoren tot de eenvoudigste en doeltreffendste middelen om de totale West-Europese productie te verhogen.

E. H. v. d. Beugel, *Enige aspecten van de laatste ontwikkelingen van het Europese Herstel-Programma (II).*

Reeds in de tweede helft van 1947 bleek, dat zowel van Europese als Amerikaanse zijde het totstandkomen van een hechte organisatie van de deelnemende landen als een onmisbare voorwaarde voor het E.H.P. werd beschouwd. In vervolg hierop werd op 16 April jl. het Verdrag nopens Europese Samenwerking ondertekend. In het verdrag is vermeden de Europese organisatie geheel aan de Marshall-hulp te koppelen; zowel in tijdsduur als in doelstelling gaat het boven het E.H.P. uit. Inmiddels is het niet meer dan een formeel raamwerk, dat door de praktijk der samenwerking moet worden gevuld.

C. A. A. van Luttervelt, *Het distributievraagstuk in de Internationale Kamer van Koophandel (II).*

Hernieuwd contact t.a.v. de bestudering van distributieproblemen kwam in het kader van de I.K.K. tot stand, toen in Februari jl. de „Commission de la Distribution” voor het eerst na haar wederinstelling te Parijs bijeen kwam. Agendapunten waren: a. een verbeterde definitie van het begrip distributie; b. structuur en kosten der distributie; c. marktonderzoek en stimulering van de verkoop; d. vergelijkend onderzoek van de vakorganisatie; e. vakopleiding. Schrijver geeft een overzicht van hetgeen te Parijs naar aanleiding van deze punten werd besproken en besloten.

Argentinië en het Marshall-plan.

Het Marshall-plan kan voor Argentinië een nieuwe toevloed van dollars betekenen, benevens zekerheid voor de afzet van 's lands voornaamste producten in de komende jaren. Anderzijds echter vrees Argentinië de eigen handelspolitiek (i.c. de hoge prijzen) voor een groot deel te zullen moeten prijsgeven (de Internationale Tarwe-Overeenkomst bijv. zal niet nalaten op de Argentijnse prijzen invloed uit te oefenen). Argentinië heeft daarom het Marshall-plan met gemengde gevoelens begroet.

SOMMAIRE.

H. H. Wemmers Jr, *La livraison de charbon à l'Europe et le Plan Marshall.*

La production houillère en Europe augmente continuellement. L'activité des mines polonaises surtout est remarquable. C'est pourquoi le but du plan Marshall, qui consiste à fournir une aide temporaire, a toutes les chances de réussir.

Dr W. B. Kloos, *La tâche des Pays-Bas dans l'Union Européenne Occidentale.*

L'évolution de l'industrialisation néerlandaise sera favorisée par l'abolition des barrières économiques entre les pays de l'Europe Occidentale. Nonobstant, une certaine partie de la population hollandaise devra émigrer.

E. H. v. d. Beugel, *Quelques aspects des récents développements du P.R.E. (II).*

Le traité signé à Paris le 16 Avril 1948 au sujet de la coopération économique européenne montre deux caractéristiques principales: a. l'accord se borne plutôt aux grandes lignes de principe, laissant à la coopération pratique différentes possibilités de résolution; b. l'existence de l'organisation convenue, ne dépend pas exclusivement de l'aide Marshall.

C. A. A. van Luttervelt, *Problèmes de distribution dans la Chambre Internationale de Commerce (II).*

L'Argentine et le Plan Marshall.

Le Plan Marshall pourrait faire écouler des dollars vers l'Argentine. D'autre part, le plan pourrait obliger l'Argentine d'abandonner sa politique commerciale, de monopoles. Aussi l'Argentine a-t-elle accueillie le Plan avec des sentiments mitigés.

SUMMARIES.

H. H. Wemmers Jr, *European coal supply and Marshall Plan.*

European coal production is increasing steadily, Polish mining activity being especially important. Therefore the purpose of the Marshall Plan, which is to give temporary aid, has every chance to be attained.

Dr W. B. Kloos, *The task of the Netherlands in the Western European Union.*

The Netherlands has to industrialize its economy in order to be able to give its rapidly increasing population a reasonable standard of living. This process of industrialization will be favoured by the elimination of economic barriers between Western European countries. Nevertheless a certain part of the Dutch population will have to emigrate.

E. H. v. d. Beugel, *Recent developments with regard to the E.R.P. (II).*

The Treaty concerning European Economic Cooperation, signed at Paris, April 16th, 1948, has two main characteristics: (a) the agreement is rather formal, leaving many issues to be solved by practical cooperation; (b) the existence of the organisation agreed upon is not solely dependent on Marshall aid.

C. A. A. van Luttervelt, *Distribution problems in the International Chamber of Commerce (II).*

Argentina and the Marshall Plan.

The Marshall Plan might cause a new flow of dollars to Argentina. On the other hand the Plan might oblige Argentina to abandon its monopolistic trade policy.

DE EUROPESE KOLENVOORZIENING EN HET MARSHALL-PLAN.

Het mag als een algemeen bekend feit worden verondersteld, dat de economie der 16 landen, die in het „Committee of European Economic Co-operation” samenwerken, in hoge mate afhankelijk is van het in voldoende mate beschikbaar komen van energie. Waar deze energie voor een belangrijk deel uit vaste brandstoffen moet worden verkregen, ligt het voor de hand, dat men in de betrokken landen ernaar streeft de productie daarvan zo hoog mogelijk op te voeren en dat ook in de eerstkomende jaren alle pogingen zullen worden aangewend om de kolenproductie boven het peil van 1938 te brengen. Gaan de verwachtingen in vervulling, dan zal de kolenproductie in de deelnemende landen (inclusief West-Duitsland doch exclusief Polen) in pCt van het jaar 1938 bedragen:

in 1948	86
1949	92
1950	100
1951	106

Desondanks zal het verbruik der 16 landen in deze jaren hoger liggen dan de geraamde productie, zodat het tekort zal moeten worden aangevuld door die landen, die in staat zijn grote hoeveelheden steenkolen te exporteren. In Europa komt allereerst Polen daarvoor in aanmerking en het was dan ook te verwachten, dat de 16 landen met het exportvermogen van Polen ten volle zouden rekening houden. Dit land heeft trouwens in korte tijd opmerkelijke prestaties bereikt en is thans reeds de grootste exporteur van steenkolen in Europa. Het exporteerde in de jaren:

1938	12	miljoen ton
1945	5,6	„ „
1946	15	„ „
1947	19,2	„ „

en zal waarschijnlijk exporteren in

1948	24	miljoen ton
1949	30	„ „

Desondanks is de Europese productie niet voldoende om de behoefte der 16 landen volledig te dekken en kan het tekort slechts door de Verenigde Staten volledig worden aangevuld. Dit tekort werd in het „Technical Report Committee of European Economic Co-operation” als volgt becijferd:

	1948	1949	1950	1951
	(in miljoenen tonnen)			
Behoefte	533	558	588	612
Beschikbaar	475	508	546	575
Tekort	58	50	42	37
Door Polen te dekken	17	25	28	31
Importbehoefte uit de U.S.A.	41	25	14	6

Hoewel een vergelijking tussen bovenvermeld rapport en het in de Verenigde Staten uitgebrachte „Commodity Report” niet op alle punten mogelijk is, kan toch wel worden gezegd, dat de Amerikaanse Regering slechts weinig wijzigingen in de cijfers heeft aangebracht. Het valt daarbij op, dat zij de geraamde cijfers inzake de kolenproductie in West-Europa volledig overneemt, zodat mag worden aangenomen, dat men van mening is, dat de geraamde productie inderdaad zal worden bereikt. Slechts ten aanzien van de behoefte van enkele landen, zoals Italië en Denemarken, werden de cijfers van het Comité belangrijk gewijzigd, terwijl de uitvoer van West-Duitsland van Juli 1949 af aanmerkelijk hoger werd geraamd. Als gevolg hiervan komt het „Commodity Report” tot de conclusie, dat de Verenigde Staten aan steenkolen zullen moeten uitvoeren in:

1948/1949	33	miljoen ton
1949/1950	15	„ „
1950/1951	5,5	„ „
1951/1952	2,8	„ „

Het verschil tussen beide ramingen bedraagt dan ook niet meer dan 10 miljoen ton over de laatste 3 jaren of ca 0,5 pCt van de geraamde behoefte.

Zal de Marshall-hulp volledig worden benut?

De vraag mag worden gesteld, of de 16 deelnemende landen volledig gebruik zullen maken van de thans voor hen geopende gelegenheid het tekort aan steenkolen door middel van de Marshall-hulp te dekken. Sinds het staken der vijandelijkheden in Mei 1945 heeft zich op de kolenmarkt langzamerhand een aantal wijzigingen voltrokken, die het pessimisme van de na-oorlogse tijd hebben doen keren in meer optimistische beschouwingen. Was aanvankelijk voor elk land de hoofd-vraag: „Waar kan ik kolen krijgen?”, thans heeft dit sinds enige tijd plaats gemaakt voor: „Welke kwaliteiten en soorten kan ik krijgen en wat zijn de prijzen?”

Deze ontwikkeling duidt er op, dat de eerste nood thans gelenigd is en dat West-Europa er in geslaagd is de voorziening van de industrie en het verkeer op een redelijke basis te brengen. Zelfs de huisbrandvoorziening, het „achtergestelde kind” in de kolenhuishouding van vele landen, werd beter bedeed en de rantsoenering o.a. in België en Zwitserland dit jaar practisch opgeheven. De zachte winter van 1947/1948 heeft er toe medegewerkt, dat vele landen in staat zijn geweest de uitgeputte voorraden niet alleen op peil te brengen, doch ook te houden, zodat het o.a. Groot-Brittannië eerder dan verwacht werd mogelijk was belangrijke hoeveelheden voor export beschikbaar te stellen. Zo bedroeg de Engelse export in de eerste 4 maanden van dit jaar ca 3,6 miljoen ton tegen 5,5 miljoen in geheel 1947, terwijl men verwacht in 1948 minstens 15 miljoen ton te zullen uitvoeren. Deze wederoverschijning van Engeland op de exportmarkt is allerwege met vreugde begroet, mede omdat men de uitgesproken wil heeft goede kwaliteiten te leveren, en hoewel de exportprijzen hoger liggen dan die voor het binnenland gelden, vormt de scheepsvracht een factor, die de prijs c.i.f. in vele gevallen doet dalen beneden de c.i.f.-prijzen der Amerikaanse en soms ook der Poolse kolen. De bovengeschetste omstandigheden hebben er toe geleid, dat de vraag naar Amerikaanse kolen belangrijk is afgenomen; hoewel moet worden toegegeven, dat ook het gebrek aan dollars een sterk belemmerende invloed op de import dezer kolen heeft gehad. Het volgende overzicht moge dit illustreren:

Kolenexport naar West-Europa uit de Verenigde Staten:

1e kwartaal 1947	6.400.000 ton
2e „	10.500.000 „
3e „	11.830.000 „
4e „	9.000.000 „
1e „ 1948	5.600.000 „

De te verwachten ontwikkeling.

Wij hebben gezien, dat de Verenigde Staten bereid zijn het kolentekort der 16 landen op te vangen en dat men ook de verstrekte cijfers in grote lijnen heeft overgenomen. De vraag mag worden gesteld, of het tekort inderdaad zo hoog zal zijn als werd opgegeven of dat diegenen gelijk krijgen, die van mening zijn, dat dit tekort nog hoger moet worden gesteld dan werd geraamd ¹⁾. Wij geloven, dat de betrokken landen hun behoefte-ramingen hebben opgegeven op basis van „full employment”, doch het is de vraag, of deze inderdaad zal worden bereikt. Reeds nu stuit men in vele landen op moeilijkheden, die met het

¹⁾ Zie E. J. Muller, „Kracht en Warmte (I)”, in „E.-S.B.” van 14 Januari 1948, blz. 25.

kolenvraagstuk geen verband houden, zoals gebrek aan arbeidskrachten, verminderde arbeidsprestaties en in- en exportbezwaren, mede als gevolg van deviezenmoeilijkheden. Het lag voor de hand deze factoren niet in de cijfers te verwerken, omdat men niet nogmaals het risico wilde lopen, dat de steenkolen een blijvende bron van moeilijkheden zou vormen. Men had te zeer aan den lijve ondervonden, wat het zeggen wilde met onvoldoende energie het economisch leven weder op gang te brengen, doch nu de voorraden langzaam aan op een behoorlijk peil komen, kan de ontwikkeling der kolenmarkt met meer gerustheid worden afgewacht. Polen heeft dit reeds ondervonden en moest in verschillende landen tegen lagere prijzen afsluiten dan het tot dusverre had kunnen bedingen. De vraag naar sommige soorten steenkool is zo belangrijk teruggegaan, dat de Kolencommissie der Verenigde Naties te Genève niet in staat is geweest de voor het 3e kwartaal 1948 beschikbare hoeveelheden volledig onder te brengen. Deze situatie zou bij een meer evenwichtige betalingsbalans tussen de exporterende en importerende landen weliswaar belangrijk gunstiger zijn geweest, doch het feit, dat bepaalde kolensoorten niet meer in voldoende mate worden gevraagd, duidt er op, dat de „sellers-market” binnen afzienbare tijd tot het verleden zal behoren. Volledigheidshalve zij hierbij aangetekend, dat de vraag naar anthraciet en metallurgische cokes nog steeds groter is dan het aanbod. De wederopleving der staalindustrie, ook in de Ruhr, is aan deze situatie niet vreemd.

De situatie in ons land.

Bij een vorige gelegenheid²⁾ hebben wij geschreven, dat Dr Groothoff zich ten doel had gesteld in 1948 een productie van 12 miljoen ton steenkolen te bereiken, en wij verbonden daaraan de vraag, of zijn stem weerklink zou vinden bij de mijnwerkers. Nu de eerste 5 maanden van 1948 zijn verstreken, blijkt, dat in dit tijdvak 4.575.000 ton werd geproduceerd, overeenkomende met een jaarproductie van ca 11 miljoen ton. Nederland zal dan ook in belangrijker mate op import blijven aangewezen dan werd verwacht, een toestand niet alleen onaangenaam voor onze deviezenpositie, doch ook voor de huisbrandverbruikers; die nu reeds 9 jaren een sterke rantsoenering van hun behoefte moeten ondervinden. Wanneer er bij de arbeiders enige vrees mocht bestaan, dat de tijd van overvloed aan kolen en daardoor vermindering van productie weder in het verschiet ligt, dan moge hier nog eens met grote nadruk worden gezegd, dat het verbruik aan steenkool in ons land in de toekomst belangrijk hoger zal zijn dan de mogelijke productie der Limburgse mijnen. Kort gezegd: „Nederland kan zichzelf niet redden met de productie uit eigen bodem”.

Import zal noodzakelijk blijven, terwijl ook de veredeling van onze kolen o.a. door de productie van cokes zal bijdragen tot export, welke wederom import ten gevolge moet hebben.

Conclusie.

De dispariteit tussen vraag en aanbod van vaste brandstoffen is sinds vorig jaar in stijgende mate aan het afnemen. De 16 landen kunnen, rekening houdende met Poolse kolen, zich nog niet volledig voorzien, zodat hulp van Amerika, zij het in afnemende omvang, noodzakelijk blijft. Dat hiertoe door het Marshall-plan de mogelijkheid is geschapen, stemt tot verheugenis, terwijl o.i. geconstateerd mag worden, dat het doel dezer hulp, nl. een tijdelijke overbrugging der bestaande moeilijkheden in de kolensector, in afzienbare tijd door productieverhoging enerzijds, en toenemende in- en uitvoer tussen de Europese landen onderling zal kunnen worden verwezenlijkt.

's-Gravenhage:

H. H. WEMMERS Jr.

²⁾ Zie „De vooruitzichten der Europese kolenvoorziening”, in „E.-S.B.” van 30 Juli 1947, biz. 604.

NEDERLANDS PLAATS EN TAAK IN DE WEST-EUROPESE UNIE.

De ontredde toestand, waarin een groot gedeelte van de wereld en met name wederom West-Europa na deze tweede wereldoorlog is geraakt, kan misschien dit ene lichtpunt hebben opgeleverd, dat thans — noodgedwongen — eindelijk de zo lang verbeide nauwere aaneensluiting van de Oude Wereld kans van slagen krijgt. De nauwere aaneensluiting van alle landen van de West-Europese kustbeschaving op politiek, economisch en cultureel gebied moet thans — te elfder ure — met financiële steun en onder aandrang van de Verenigde Staten ingevolge het Marshall-plan op korte termijn zijn beslag krijgen, wil West-Europa — en hiermede dus Nederland — er ooit bovenop komen en de kans krijgen een redelijk welvaartspeil te heroveren.

Aan de drie kleine landen van de Benelux komt de eer toe hiervoor de eerste bouwstenen te hebben aangedragen. Hoe verheugend dit initiatief op zichzelf ook is, met de nauwere aaneensluiting van deze kleine kerngroep alléén kunnen wij onmogelijk volstaan. Alle 16 landen van het Marshall-plan — zonder uitzondering — en zo spoedig mogelijk ook West-Duitsland (Trizonia) als 17e partner zullen in de West-Europese Unie moeten worden verenigd. Alleen binnen het kader van een West-Europese statenbond — om ons voorlopig hiertoe te bepalen — zien wij voor het Nederlandse volk nog reële toekomstmogelijkheden. Zelfs dan nog zal het zeer de vraag zijn, of Nederland binnen zijn huidige territoriale grenzen — mogelijke ondergeschikte grenscorrecties daargelaten — zijn gehele toekomstige bevolkingsaanwas zal kunnen opnemen en daarbij een redelijk welvaartspeil verzekeren.

Wij menen dit op verschillende gronden ernstig te moeten betwijfelen en wel omdat:

1. onze agrarische basis te smal zal blijven;
2. onze handels- en verkeerssector nauwelijks zal kunnen toenemen;
3. de verdere uitbouw van onze industriële sector op tal van moeilijkheden stuit en ons economisch steeds kwetsbaarder zal maken.

Onze agrarische basis.

Ons land telde op het eind van 1947 rond $9\frac{2}{3}$ miljoen inwoners. De beschikbare oppervlakte cultuurgrond bedroeg rond $2\frac{1}{2}$ miljoen ha. Per hoofd der bevolking hadden wij dus slechts de beschikking over 0,26 ha cultuurgrond.

Wanneer men zich nu realiseert, dat volgens verschillende onderzoekers voor de West-Europese levensstandaard omstreeks 1925 — bij intensieve bewerking — gemiddeld 0,8 ha cultuurgrond per hoofd werd vereist, zal het duidelijk zijn, dat, zelfs bij veronderstelling ener aanmerkelijke stijging van het rendement sindsdien, het uitgesloten moet worden geacht, dat in 1948 met minder dan een derde gedeelte van de in 1925 benodigde oppervlakte zou kunnen worden volstaan. Tenminste, bij handhaving van ons vóóroorlogse sterk gevarieerde en zeer rijkelijke dieet van vlees, vet en zuivelproducten. Hierbij zijn de exotische voedings- en genotmiddelen, zoals cacao, koffie, thee en tabak, welke slechts door ruiling van eigen producten of aanbidding van diensten kunnen worden verkregen, nog geheel buiten beschouwing gelaten. De hedendaagse moeilijkheden leveren hiervoor een doorslaggevend bewijs. Zelfs ons tegenwoordige, in vergelijking tot voorheen toch nog allermint overdadige voedselpakket vergt een dusdanige deviezenuitgave, dat handhaving hiervan de grootste zorgen baart.

In welke mate nu overschrijdt onze tegenwoordige consumptie reeds onze eigen, binnenlandse voedselproductie? Of met andere woorden, is het mogelijk onze aperte overbevolking — dit begrip geïnterpreteerd in de relatieve

zin van ontoereikende eigen, binnenlandse voedselbasis — in één enkel kengetal uit te drukken? Hierover verspreidde het bovenstaande, namelijk de beschikbare oppervlakte cultuurgrond per hoofd der bevolking, nog geen enkel licht.

Het wil ons voorkomen, dat in een tweetal hoogst belangrijk artikelen „Zur Frage der Tragfähigkeit des Lebensraumes” van Alois Fischer in het „Zeitschrift für Geopolitik” van 1925 hierover waardevolle mededelingen werden gedaan. Deze onderzoeker onderscheidt nl. een zgn. „innenbedingte Tragfähigkeit” — eigen, binnenlandse bevolkingscapaciteit, zouden wij zeggen — tegenover een „auszenbedingte Tragfähigkeit”.

Bepërken wij ons tot een beschouwing van eerstgenoemd begrip, dan moet onder deze eigen bevolkingscapaciteit worden verstaan die bevolking, voor welke de tot bevrediging harer dagelijkse, materiële en culturele behoeften noodzakelijke voorwaarden in de natuurlijke gesteldheid van eigen land gegeven zijn.

Voor Nederland werd deze eigen bevolkingscapaciteit in 1925 becijferd op rond 4 miljoen, terwijl de totale bevolking rond 7,3 miljoen of 1,83 maal zoveel bedroeg. Ons land vertoonde hiermede dus reeds toen het voor tal van West-Europese landen, evenals bijv. België, Zwitserland en Engeland, zo typerende beeld ener relatieve overbevolking, of zo men liever wil, van economische kwetsbaarheid.

Nu is onze bevolking sinds 1925 nog met rond $2\frac{1}{3}$ miljoen of rond 32 pCt toegenomen. Nemen wij eenvoudigheidshalve aan, dat ook een verbeterde landbouwtechniek nog een gemiddelde productievermeerdering van 32 pCt zou hebben opgeleverd, hetgeen in verband met de wet der verminderde meeropbrengst waarschijnlijk te gunstig is, dan zou ons land ook thans nog een economische kwetsbaarheidsgraad van 1,83 bezitten. Onder veronderstelling ener toekomstige bevolkingsaanwas tot rond 11 miljoen omstreeks 1970 en een hiermede nogmaals evenredige productieverhoging, bij een gelijktijdige uitbreiding van ons areaal cultuurgrond, na drooglegging der IJsselmeerpolders, doch zonder annexatie, tot rond $2\frac{3}{4}$ miljoen ha, zou onze kwetsbaarheidsgraad toch nog steeds 1,66 bedragen. Met andere woorden: onder de gunstigste veronderstellingen zou omstreeks 1970 toch nog slechts $\frac{3}{5}$ van onze bevolking op eigen binnenlandse agrarische productie kunnen steunen.

Het is interessant hiertegenover het totaal afwijkende beeld van een land als bijv. Frankrijk te stellen. Deze, wat oppervlakte van zijn grondgebied betreft, grootste West-Europese mogendheid vertoont in alle opzichten het tegenovergestelde beeld van een relatief onderbevolkt land. Het bovengenoemde kengetal is hiervoor dienovereenkomstig dan ook kleiner dan één en bedraagt slechts 0,81. Tegenover een totale bevolking van $40\frac{1}{4}$ miljoen in 1925, zou dit door klimaat en bodemgesteldheid zéér begunstigde agrarische land op zijn minst 50 miljoen zielen van eigen bodem rijkelijk hebben kunnen laten leven.

Met het bovenstaande hebben wij dus slechts willen aantonen, dat onze agrarische basis ook in de toekomst verre van toereikend zal zijn om onze toekomstige bevolking van eigen bodem te kunnen voeden.

Wat de werkgelegenheid in de landbouw betreft, kan worden opgemerkt, dat deze tengevolge van de noodzakelijk verder door te voeren mechanisatie en rationalisatie eerder af dan toe zal nemen. Slechts een verdere verfijning in de richting van de tuinbouw zou nog een belangrijke uitbreiding van de werkgelegenheid kunnen inhouden. Het zal evenwel zeer de vraag zijn, of voor deze min of meer luxueuze tuinbouwproducten in een eveneens sterk verarmd buitenland voldoende koopkrachtige vraag zal bestaan. Temeer, daar wij ook op tuinbouwgebied geen monopoliepositie meer innemen en bovendien de smake-lijkheid en de voedingswaarde (vitaminen) van het pro-

duct nadelig worden beïnvloed door de transportduur.

De handels- en verkeerssector.

Door zijn gunstige natuurlijke ligging aan de monding van twee tot diep landinwaarts bevaarbare rivieren, welke in hun middenloop dichtbevolkte industriegebieden doorsnijden, kon Nederland zich met de industriële opkomst dezer gebieden in de vorige eeuw snel tot een belangrijk internationaal handels- en verkeerscentrum ontwikkelen. Onze centrale verkeersligging in West-Europa, onze goede naam en faam als zeevarend volk, tezamen met onze rijke koloniale gebieden, maakten een belangrijke uitbouw van onze handels- en verkeerssector tot ver boven onze op eigen binnenlandse behoefte afgestemde omvang mogelijk. Onze beide nationale kerken, Rotterdam en Amsterdam, dreven op de belangrijke doorvoer naar het Duitse en Belgische achterland en de koloniale handel. Zonder welvarend en hoog geïndustrialiseerd Ruhrgebied geen welvarend Rotterdam; zonder ons aan grondstoffen en stapelproducten rijke Indië geen welvarend Amsterdam.

Deze beide exterritoriale levensbronnen zijn na deze tweede wereldoorlog voor geruime tijd sterk ingedroogd, zo niet voor goed opgedroogd. Sinds de vrede valt bovendien een niet onbelangrijke afleiding van de transporten van en naar het Ruhrgebied over Hamburg en Bremen waar te nemen, welke deviaties een grote hardnekkigheid plegen te vertonen. Daarmede dreigen Rotterdam en Amsterdam, deze beide steunpijlers onzer nationale economie, hun bestaansbasis als doorvoerhaven en koloniale stapelplaats en beurscentrum te verliezen. In ieder geval moet hun toekomst als handelssteden, op het hoge internationale peil van vóór de oorlog, onzeker worden geacht.

Bedenkt men hierbij, dat geheel West-Europa reeds na de vorige wereldoorlog zijn industriële suprematie over de rest van de wereld belangrijk had ingeboet en thans voorgoed heeft verloren door de industriële opkomst van de Verenigde Staten, Japan, Rusland, Zuid-Amerika, Voor-Indië en Zuid-Afrika, dan valt het niet te verwonderen, dat hiermede ook het onverbrekelijk samenhangeende aandeel van West-Europa in de wereldhandel in sterke en waarschijnlijk blijvende mate is geslonken.

Deze verschuivingen hebben voor Nederland verstrekkende gevolgen. Wanneer wij dan ook aannemen, dat de absolute grootte van onze totale handelssector in de toekomst gehandhaafd zal kunnen blijven, dan is hiermede ongetwijfeld een optimistische schatting gegeven, gezien o.a. de vóóroorlogse overbezetting van onze binnenlandse detailhandel. Voor het op het buitenland georiënteerde gedeelte zou dit een volledige compensatie voor de teloorgegane handelsbetrekkingen met o.a. Duitsland en Indië vooronderstellen.

Voor onze verkeerssector zijn wij geneigd eenzelfde percentage als vóór de oorlog aan te houden, omdat deze sector wat zijn binnenlandse behoefte betreft ongeveer evenredig met de bevolkingsaanwas mag worden gesteld. Houden wij ook voor het buitenlandse gedeelte eenzelfde percentage aan, dan impliceert dit derhalve nog een absolute uitbreiding van onze verkeersdiensten aan het buitenland. Denken wij hierbij bijv. aan de uitstapende naam, die onze scheep- en luchtvaartmaatschappijen in de wereld genieten, dan komt ons deze gematigd optimistische verwachting alleszins gerechtvaardigd voor.

Al met al houden wij een procentuele handhaving van het vóóroorlogse peil voor onze handels- en verkeerssector in de toekomst niet voor mogelijk, tenzij onze agrarische en industriële export belangrijk zouden toenemen.

De industriële sector.

In alle toonaarden wordt sedert vele jaren een krachtige verdere industrialisatie van Nederland als het enige remedie voor onze bevolkingsdruk en als enige herstel-

mogelijkheid van ons vóóroorlogse welvaartspeil aanbevelen. Theoretisch vormt het inderdaad de enige mogelijkheid om op een klein en grondstofarm, dichtbevolkt grondgebied aan een nog steeds aanhoudende bevolkingsaanwas bestaansmogelijkheid te verschaffen. Afgezien van de vraag, of een afdoende verdere industrialisering van ons land ook praktisch mogelijk is, achten wij het onze plicht op de grote risico's, welke hieraan zijn verbonden, te wijzen. Met een krachtige uitbouw van onze industriële sector — aangenomen dat zulks mogelijk ware — zou onze tot voor kort tamelijk harmonische economische structuur radicaal en blijvend worden verstoord. Hier zij het waar-schuwend woord van een Engels econoom in herinnering gebracht: „*Industrialization is but a poor ideal*”.

Van een overwegend agrarisch en handels- en verkeersland zouden wij een uitgesproken industriestaat moeten worden; uiterst kwetsbaar zowel door onze grondstoffenarmoede als door ons zeer beperkte grondgebied. Aan deze beide bezwaren kan alleen in belangrijke mate tegemoet worden gekomen door opheffing van de staatkundige grenzen — althans op economisch gebied — binnen een West-Europese Unie.

Dit vormt ons inziens terecht de door Marshall gestelde eis voor de aan ons zieltogend werelddeel te bieden financiële steun. Geen compilatie van eigen nationale, zonder elkaar en *langs* elkaar heen opgestelde en misschien zelfs bewust of onbewust *tegen* elkaar gerichte industrialisatieprogramma'tjes, doch eindelijk eens een integraal-industrieplan voor geheel West-Europa. Voor West-Europa aangevuld met zijn overzeese gebiedsdelen in Afrika en Z.O.-Azië als economische eenheid beschouwd, met volledige inschakeling van alle daarbinnen beschikbare werkkrachten en hulpbronnen.

Alleen binnen een West-Europese Unie „*cum annexis*” geven wij de industriële ontwikkeling van Nederland een reële toekomstmogelijkheid. Voor de verwezenlijking hiervan beschikken wij over een ruim aanbod van nijvere en goed geschoolde arbeiders onder leiding van een uitgebreide staf van intellectuele krachten. Kwaliteitsproducten, voor welke, vervaardiging veel intellect vereist is, kunnen en moeten wij de wereld leveren. Tal van industrieën, waarvoor ons land op zichzelf een te kleine binnenlandse markt oplevert, krijgen een kans binnen een sterk verruimd economisch gebied.

Zijn wij onze technische en wetenschappelijke voorsprong op de Verenigde Staten tijdens deze oorlog voorgoed kwijtgeraakt, t.a.v. Rusland is dit naar alle waarschijnlijkheid nog niet het geval, al zal het zeer de vraag blijven, of en in hoeverre het ons vergund zal zijn Oost-Europa als exportmarkt voor onze industrieproducten te beschouwen. Hetzelfde geldt in zekere zin ook voor Zuid-Oost-Azië, waar Japan tot voor kort de snel opgekomen industriële leverancier was geworden, die thans — waarschijnlijk echter slechts tijdelijk — is uitgeschakeld. Alle hoop is daarom gericht op de geleidelijke economische ontwikkeling van het Afrikaanse continent, waarvoor West-Europa de leverancier van industrieproducten zal kunnen en moeten worden. Men dient hierbij evenwel steeds te bedenken, dat de levensstandaard dezer gebieden waarschijnlijk nooit tot West-Europese of Amerikaanse hoogte zal stijgen, waardoor als afzetmogelijkheden daarheen, zowel naar kwaliteit als naar kwantiteit, beperkt zullen blijven.

Al met al menen wij dus voorshands te moeten betwijfelen of de industriële *compensatienoodzaak* voor West-Europa als geheel en de industriële *expansienoodzaak* voor Nederland ten volle verwezenlijkt zullen kunnen worden.

Emigratie.

Rest dus als enige en laatste middel om aan onze nog steeds toenemende bevolkingsdruk het hoofd te bieden, de *emigratie*. Wij zijn er ons van bewust, dat wij hiermede een onze Regering onwelgevallig woord uitspreken. Het is opmerkelijk, hoe men van officiële zijde blijkbaar

weigert deze elementaire mogelijkheid tot vermindering van de alom evidente bevolkingsdruk onder ogen te zien. Niet alleen onthoudt men zich tot dusverre angstvallig van een doelbewuste emigratiepolitiek, maar men maakt zelfs vrijwillige landverhuizing schier onmogelijk door het medenemen van kapitaal te beletten. Liever dan een gedeelte van ons volk — en daaronder, zoals vanzelf spreekt, ook een deel van onze besten — op loyale wijze behulpzaam te zijn elders in de wereld een nieuw bestaan op te bouwen en een zekere *goodwill* voor Nederland te stichten, dwingt men — koste wat het wil — allen binnen het te enge keurslijf van onze landsgrenzen te blijven en in nog nieuw te stichten of uit te breiden bedrijven, laboratoria en kantoren samen te hokken.

Decentralisatie van de industrie, afremming van de groei onzer grote steden in het Westen en binding van het geboorte-overschot in Brabant en Limburg; dit alles zijn bijna dagelijkse klanken geworden, waaraan ons oor gewend is geraakt.

Maar wanneer zal men eindelijk de durf hebben ons volk eerlijk de ogen te openen voor het feit, dat Nederland *overbevolkt* is en dat wij ook in grote getale zullen moeten emigreren, omdat verdere industrialisatie alleen geen panacee kan zijn voor onze nog steeds aanzwellende bevolkingscongestie.

Het onlangs verschenen proefschrift over „De toekomst van Nederlands industriële ontwikkeling”, van de hand van Dr G. A. Kohnstamm, merkt hierover woordelijk het volgende op: „Laat men er in West-Europa toch één consequentie uit trekken, dat het bevorderen van onderlinge emigratie en immigratie wel tot de eenvoudigste economische middelen behoort om de totale productiviteit logisch op te voeren”.

Inderdaad, emigratie en immigratie behoren nog steeds tot de meest effectieve en doeltreffendste economische middelen, die welhaast elkeen intuïtief aanvoelt, om de *totale* West-Europese productie — en hierop komt het alleen aan — te verhogen. Zouden wij in onze tegenwoordige chaotische samenleving soms, omdat deze waarheid zo eenvoudig is, het door bureaucratie en overorganisatie overspannen en vertroebeld gezicht hierop verloren hebben?

Als lid van een West-Europese Unie zullen wij moeten leren over onze eigen nationale grenzen heen te zien, evenals wij het vroeger over onze provinciale grenzen deden. En nog wel niet eens zo héél ver. Want een uitgestrekt en onderbevolkt, van nature vruchtbaar land met een gezegend klimaat: *Frankrijk*, grenst bijna aan ons eigen kleine landje, dat tot vrijwel het laatste moerasje en heideveldje is ontgonnen.

Met grote kunde en taaië volharding zijn wij erin geslaagd onze geboortegrond boven water te brengen en te houden en in rijk cultuurland te herscheppen. Dit vormt één van de redenen, waarom wij er zo aan verknócht zijn. De op deze moeizame wijze verkregen dierbare bouwgrond is vruchtbaar, doch kostbaar.

Vóór de oorlog varieerde de waarde van onze beste landbouwgronden in de droogmakerijen tussen de f 2.000 en f 3.000 per ha. De droogmaking van de Wieringermeer kostte rond f 6.000 per ha.

Rijke lössgronden in de Beauce — de graanschuur ten Zuiden van Parijs — kostten daarentegen slechts f 200 à f 300 per ha. In Zuid-Frankrijk stonden geheel f 200 gehuchten met vele duizenden ha vruchtbaar land te koop voor enkele tienduizenden guldens of rond f 10 per ha; dat is dus minder dan 1 pCt van onze grondprijzen. En hierbij een beter en warmer klimaat met langere vegetatieperiode!

Wat lijkt logischer dan zo spoedig mogelijk binnen het kader ener West-Europese Unie maatregelen te treffen, teneinde de onderlinge emigratie en immigratiemogelijkheden te stimuleren, opdat voor ons agrarisch bevolkingsoverschot een verantwoord débouché wordt gevonden. Meer verantwoord en voor de betrokken bevolking beter

dan de omschakeling — leze verproletarisering — tot industrie-arbeider.

Naar onze vaste overtuiging komen wij er uitsluitend met een industrialisatiepolitiek niet. Wij zullen daarnaast in grote getale, nl. met vele 100.000en en niet met enkele 10.000en zoals tot dusverre, moeten emigreren.

Frankrijk staat hierbij bovenaan met een opnemingscapaciteit van tenminste 10 miljoen zielen. Emigratie van Nederlanders naar dit land biedt bovendien het grote voordeel, dat onze volkskracht aan West-Europa ten goede komt. Laten wij ons toch méér West-Europeaan voelen dan voorheen, — in de eerste plaats afvragen wat voor West-Europa — als geheel — het beste is!

Hiermede zullen wij vanzelf ook ons eigen land onschatbare diensten bewijzen en wel in dubbel opzicht, nl. materieel en cultureel. Materieel, door het scheppen van betere, economische bestaansvoorwaarden voor de overige bevolking. Cultureel, door een betere mogelijkheid tot beheersing der planologische congestieverschijnselen, welke ons land allerwege vertoont in de vorm van door lintbebouwing aaneengerijde dorpenreeksen en in elkaar yervloeiende uitgestrekte forensengemeenten; een met keuterboerderijtjes bezaaid platteland, overvolle, wijl te beperkte recreatiegebieden, enz. enz. Wij zullen uiteindelijk weer wat ruimer en vrijer adem kunnen halen.

Alleen door nastreving van een *optimale* bevolkingsdichtheid inplaats van een *maximale*, zal Nederland op de duur wederom uit zijn verpauperisering kunnen worden opgeheven tot een welvarend en tevens schoon land; een gezond en sterk lid in de West-Europese volkerengemeenschap.

Dit zien wij als onze plaats en taak in de eerstkomende decennia.

Den Dolder.

Dr Ir W. B. KLOOS.

ENIGE ASPECTEN VAN DE LAATSTE ONTWIKKELINGEN VAN HET EUROPESE HERSTEL PROGRAMMA (II).

Het Verdrag nopens Europese Economische Samenwerking.

Na de bespreking van de hoofdpunten van de „Foreign Assistance Act 1948”¹⁾ moge thans enige aandacht worden besteed aan het tot stand komen van het Verdrag nopens Europese Economische Samenwerking, dat op 16 April door de Ministers van Buitenlandse Zaken der 16 deelnemende landen, alsmede door de opperbevelhebbers van de West-Duitse bezettingszônes werd ondertekend.

In Par. 113 van het rapport van Parijs, dat op 22 September 1947 aan de Amerikaanse Regering werd overhandigd, luidende:

„De Commissie is van mening, dat, indien middelen ter beschikking zullen worden gesteld om het programma uit te voeren, er een gemeenschappelijke organisatie nodig zal zijn voor het toezicht op de vooruitgang wat betreft de uitvoering van het programma. De deelnemende Regeringen verklaren zich bij deze gelegenheid bereid, om in onderling overleg een zodanige organisatie in het leven te roepen. Deze organisatie zal, in de hoogste, door gemeenschappelijke inspanning bereikbare graad de verwerkelijking dienen te verzekeren van de economische voorwaarden, die nodig zijn om de algemene doelstellingen te verwezenlijken, waarvan ieder land overtuigd is, dat zij metterdaad dienen te worden bereikt. De organisatie zal periodiek aan de verschillende Europese Regeringen overzichten doen toekomen betreffende de mate, waarin het programma wordt verwerkelijkt. De Regeringen zullen de organisatie alle inlichtingen verschaffen, die voor dit doel vereist zijn. De organisatie zal een tijdelijk ka-

rakter dragen en zal ophouden te bestaan, wanneer de bijzondere bijstand, die nodig is voor het herstel van Europa, zal eindigen”, verklaarden de 16 landen zich in principe bereid, wanneer de tijd daarvoor rijp was, een gemeenschappelijke organisatie op te zetten. Uit het op 19 December aan het Congres overhandigde regeringsvoorstel bleek, dat ook van Amerikaanse zijde het tot stand komen van een hechte organisatie van de deelnemende landen als een onmisbare voorwaarde voor het Europese Herstel Programma werd beschouwd.

Reeds eind Januari jl. leefde in Europa sterk de wens om zowel het opstellen van een multilateraal verdrag als het vervaardigen van een handvest voor de voortgezette organisatie met bekwame spoed ter hand te nemen. Het werd echter spoedig duidelijk, dat de Amerikaanse Administratie de phase, waarin de Congresbehandeling zich toentertijd bevond, te delicaat achtte om een vrij openbare behandeling van de met het Europese Herstel Programma samenhangende problemen in Europa te kunnen verdragen. In stede van een vergadering bezocht een kleine Frans-Engelse Commissie de verschillende hoofdsteden van Europa teneinde op informele wijze van gedachten te wisselen over de richtlijnen van het multilaterale verdrag, alsmede over de principes van het handvest der organisatie. Deze Commissie werd in Den Haag ontvangen door een gemeenschappelijke Nederlands-Belgisch-Luxemburgse delegatie. Dit informele vooroverleg bleek uiterst nuttig, omdat zodoende reeds een overzicht werd verkregen van de denkbeelden, welke in de deelnemende landen ten aanzien van deze materie heersten.

De bekwame spoed, waarmede de Congresbehandeling zich in Maart voltrok, maakte het mogelijk om thans ook op meer formele wijze aan deze problemen de volle aandacht te besteden en op 15 Maart kwamen onder leiding van Minister Bevin de Ministers van Buitenlandse Zaken der deelnemende landen te Parijs bijeen teneinde instructies op te stellen voor een werkgroep, welke tot taak kreeg de tekst van de multilaterale overeenkomst en het handvest der organisatie te ontwerpen. Zoals boven reeds werd vermeld, werd de tekst op 16 April ondertekend en het verdrag in werking gesteld. Het wetsontwerp tot ratificatie van dit verdrag heeft het Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken verlaten en is toegevoegd aan de reeds overvolle agenda van de huidige zitting der Staten-Generaal.

De tekst van het multilateraal accoord en het handvest der organisatie zijn in één overeenkomst samengevat.

De bovenvermelde passage uit het Parijse rapport koppelde de Europese organisatie geheel aan de toen nog te verwachten Marshall-hulp. Dit nu is in het verdrag vermeden. Het gaat zowel in tijdsduur als in doelstelling boven het Europese Herstel Programma uit. Het is een gelukkig verschijnsel, dat de Europese landen een samenwerking niet alleen willen baseren op de activiteit, welke het gevolg is van de genereuze Amerikaanse hulpverlening, maar dat zij hebben ingezien, dat deze samenwerking ook na deze periode van hulp van het aller-grootste belang is.

Men zou bijna geneigd zijn te zeggen, dat juist bij het ontbreken van hulp van buitenaf een hechte Europese economische samenwerking een conditio sine qua non is voor het voortbestaan van een redelijk welvaartspeil in de West-Europese landen. Toch is het goed, dat in de eerste periode van het bestaan der organisatie de concrete stimulans bestaat van de Amerikaanse hulpverlening. Men mag de moeilijkheden bij een economische samenwerking van deze landen, zo verschillend van traditie, economische structuur en momentele economische situatie, niet onderschatten. Hoezeer ook bedreigd door dezelfde gevaren op schier elk gebied, is de wil tot onverminderd handhaven der economische souvereiniteit nog te groot

¹⁾ Zie „E.S.B.” van 9 Juni jl., blz. 450.

om werkelijk bereid te zijn tot vergaande offers voor het geheel; wij hebben in de Benelux ervaren, dat zonder offers van beide partners een werkelijke integratie niet mogelijk is.

Daarom juist zal het gemeenschappelijk belang bij de Amerikaanse hulpverlening en niet in het minst de zeer duidelijk geformuleerde eisen van Amerikaanse zijde met betrekking tot de Europese samenwerking ertoe bijdragen de organisatie in haar kinderjaren te steunen bij haar bij uitstek belangrijke maar ook moeilijke taak.

Het wordt steeds duidelijker, dat de Amerikanen het zwaartepunt van de gehele activiteit onder het Europese Herstel Programma in de organisatie zullen leggen. Ik hoop daar later bij de behandeling van de werkzaamheden der laatste maanden nog op terug te komen.

Het is dit concrete gegeven van de Amerikaanse hulp, die deze organisatie voorlopig een ander karakter geeft dan vele andere vormen van economische samenwerking, zoals bij de economische organen van de Verenigde Naties.

Wat betreft de verhouding tot andere vormen van economische samenwerking rijst in de eerste plaats de vraag naar de verhouding tot de Economische Commissie voor Europa, orgaan van de Economische en Sociale Raad der Verenigde Naties. Het is nergens de bedoeling geweest van de deelnemende landen om iets te ondernemen, dat tegen de belangen en de doelstellingen van de Verenigde Naties is gericht. Zowel in de Amerikaanse wetgeving als in het verdrag van Parijs wordt met nadruk naar deze doelstellingen verwezen. Men moet echter de realiteit onder ogen zien, dat het niet mogelijk is gebleken het E.H.P. tot geheel Europa uit te strekken. Hoezeer ook het in September 1947 geschreven rapport en de voorgeschiedenis daarvan bewijzen, dat steeds werd getracht een samenwerking te verwezenlijken, welke zich tot geheel Europa uitstrekt, heeft zich bij het Europese Herstel Programma de fatale scheiding Oost-West voltrokken. Waar nu zeker in de eerste jaren de uitvoering van dit Europese Herstel Programma tot de belangrijkste activiteit van de organisatie behoort, konden de daarmee samenhangende werkzaamheden niet binnen het kader van de organen der Verenigde Naties worden verricht: Reeds nu echter werd voorzien in een liaison tussen beide organen, terwijl het voorts duidelijk is, dat een aantal technische commissies, die zowel bij de Economische Commissie voor Europa als bij de nieuwe organisatie bestaan en eenzelfde terrein bestrijken, waarbij dikwijls dezelfde vertegenwoordigers aan de besprekingen deelnemen, met veel vrucht van elkaars werk kunnen gebruik maken. Ook het op 17 Maart 1948 gesloten verdrag van Brussel tussen de Benelux, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk voorziet in bepaalde vormen van economische samenwerking. De bepalingen van het nieuwe verdrag zijn echter nergens in strijd met die van „Brussel”. Integendeel, het is uiterst nuttig, dat bepaalde denkbeelden eerst in het kader van de vijf zullen worden uitgewerkt om dan met meer vrucht voor het forum van de 16 (met de Duitse bezettingszones 18) te worden gebracht. Het „plan Cripps” vormt hiervan een recent voorbeeld. Men zal er alleen voor moeten waken, van de vijf niet een te selectief gezelschap binnen de 18 te maken. Dit zou de verhoudingen binnen de organisatie niet ten goede komen.

Wanneer men het verdrag leest en men zou zich teleurgesteld voelen door de formuleringen, welke altijd zwemen naar het vage, moet men goed bedenken, dat dit verdrag slechts kan zijn een formeel raamwerk, dat door de praktijk van de samenwerking moet worden gevuld. Meer kan en wil dit verdrag niet zijn. Zoals met zoveel formele regelingen, is het ook met dit verdrag gesteld. Men kan er iets van maken doordat de gedachte, dat een verdere economische integratie van West-Europa

een „to be or not to be” betekent, veld wint, maar men kan zich ook vriendelijk en formeel aan de regels houden zonder ze te vullen met een werkelijke inhoud en daarmee zou de Europese samenwerking met dit verdrag geen stap verder zijn gekomen. Gelukkig wijst alles er op, dat men het eerste alternatief wenst te volgen. De zeer uitdrukkelijke wens van de Amerikaanse administratie om de organisatie en de uitvoering van het E.H.P. het volle pond te geven, is daarvoor trouwens een waarborg.

De eerste negen artikelen van het verdrag zijn gewijd aan de hoofdpunten van de multilaterale verplichtingen. De verplichtingen waren reeds voor een zeer groot deel in het Parijse rapport opgenomen, maar worden nu in verdragsvorm herhaald.

De partijen verbinden zich onder andere zowel individueel als collectief om de ontwikkeling der productie ter hand te nemen door doelmatig gebruik van de bronnen, waarover zij beschikken, algemene plannen voor de productie en uitwisseling van goederen en diensten te ontwerpen, een zo intensief mogelijke uitwisseling van goederen en diensten tot stand te brengen. Daartoe zullen zij de pogingen, die reeds zijn ondernomen, voortzetten om zoveel mogelijk een multilaterale betalingsregeling onder elkander te treffen; zij zullen samenwerken in het verminderen van de onderlinge belemmeringen op het gebied van het handels- en betalingsverkeer.

Het is bekend, dat de clause omtrent het multilaterale betalingsverkeer vooral de Benelux-landen zeer na aan het hart ligt. Reeds nu heeft de praktijk van het Europese Herstel Programma bewezen, dat de betalingsmoeilijkheden binnen Europa een zeer ernstige hinderpaal vormen voor het Europese herstel. Zolang het goederenverkeer binnen Europa nog wordt beheerst door de monetaire plafonds van de bilaterale verhoudingen, is één van de voorwaarden voor een zodanig herstel niet aanwezig.

De partijen komen voorts overeen haar economische banden te versterken. Zij zullen voortgaan met de bestudering van douane-unies, terwijl diegenen, die reeds in beginsel overeenstemming hebben bereikt omtrent de vorming van douane-unies, de vestiging hiervan zoveel mogelijk zullen bevorderen.

De partners zullen samenwerken met betrekking tot het verlagen van tariefmuren in overeenstemming met de beginselen van het Handvest van Havana. Iedere partner zal zodanige maatregelen nemen als binnen zijn bevoegdheden liggen om de waardevastheid van zijn valuta en het evenwicht van zijn begrotingen, gezonde wisselkoersen en in het algemeen het vertrouwen in zijn monetair systeem te vestigen of te behouden.

Voorts zullen de partners de organisatie alle inlichtingen verstrekken, die zij mocht vragen om de vervulling van haar werk te vergemakkelijken.

Tot zover een greep uit de verplichtingen van het gedeelte van het verdrag, dat ingenomen wordt door de multilaterale overeenkomst. De rest van het verdrag houdt zich bezig met het handvest van de organisatie. Het zou te ver voeren dit handvest artikelsgewijs te analyseren. Slechts enige hoofdlijnen mogen hier worden vermeld.

Als belangrijkste regel bij de werkwijze van de organisatie werd het principe aanvaard, dat alle beslissingen met eenstemmigheid worden genomen.

Een pessimistische beoordelaar zal hierop reageren met de verzuchting, dat dit het gevaar van 18 potentiële veto's met zich brengt. Dit is op zich zelf juist. Men mag hierbij echter twee aspecten niet uit het oog verliezen. In de eerste plaats moet men met de realiteit rekening houden, dat de Europese landen in dit stadium van hun samenwerking nog niet bereid zijn zeer belangrijke besluiten, hun economie betreffende, te laten nemen bij meerderheid van stemmen, waaraan zij zouden zijn gebonden. In de tweede plaats heeft de samenwerking der deelnemende landen geleerd, dat het principe van

eenstemmigheid niet in de weg behoeft te staan aan een efficiënte werkwijze, waarbij beslissingen van verdragen- de betekenis kunnen worden genomen. Het Parijse rapport en het thans besproken verdrag zijn tot stand gekomen zonder dat ook maar één enkele stemming behoefde te worden gehouden.

Het hoogste orgaan van de organisatie is de Raad, waarin alle landen zitting hebben. Jaarlijks wijst de Raad uit zijn leden een Voorzitter en twee vice-Voorzitters aan. Voor het eerste jaar werd België tot Voorzitter gekozen, zodat de Raad; wanneer hij op ministerieel niveau bijeen is, wordt voorgezeten door Minister Spaak, en wanneer hij op het plaatsvervangersniveau vergadert (en dat is meestal het geval), door Baron Snoy, de Secretaris-Generaal van het Belgische Ministerie van Economische Zaken.

De Raad wordt bijgestaan door een Uitvoerend Comité en een Secretaris-Generaal. De Raad kan technische commissies of andere lichamen instellen; al dergelijke organen zijn aan de Raad verantwoording verschuldigd. Het Uitvoerend Comité bestaat uit zeven leden, jaarlijks door de Raad te benoemen. Hoewel werkend onder de algemene en bijzondere aanwijzingen van de Raad en verplicht over alles aan de Raad te rapporteren, is dit Comité van zeer groot belang, omdat het de werkzaamheden van de Raad voorbereidt en veel vaker bijeenkomt dan de Raad. Frankrijk, Italië, Nederland, Turkije, het Verenigd Koninkrijk, Zweden en Zwitserland zijn lid van het Uitvoerend Comité, terwijl de Engelsman Sir Edmund Hall Patch het Comité presideert.

Hoewel de formulering van het verdrag sterk wijst in een richting van een niet-dominerend Secretariaat-Generaal, is de functie toch van zeer groot belang. Een sterk en efficiënt secretariaatsapparaat blijkt onmisbaar voor het goed functioneren van een dergelijke organisatie. Tot de functie van Secretaris-Generaal werd gekozen de Fransman Robert Marjolin, voordien de-plaatsvervanger van Monnet. De organisatie is te Parijs gevestigd.

In een volgend en laatste artikel hoop ik nader in te gaan op de werkzaamheden, welke na het tot stand komen van de „Foreign Assistance Act” en de Parijse Organisatie tot op heden werden verricht, waardoor ook het functioneren van de organisatie in de praktijk nader onder het oog kan worden gezien.

's-Gravenhage.

E. H. v. d. BEUGEL.

HET DISTRIBUTIEVRAAGSTUK IN DE INTERNATIONALE KAMER VAN KOOPHANDEL (II) ¹⁾.

Hernieuwd contact.

Op 16 Februari 1948 kwam de „Commission de la Distribution” voor het eerst na haar wederinstelling te Parijs bijeen en wel onder voorzitterschap van de heer Bernheim. De bijeenkomst had een bijzonder prettig en geanimeerd verloop, doch duidelijk trad aan het licht, dat een nieuwe aanloop moest worden genomen, nadat de werkzaamheden ruim acht jaar hadden stilgelegen. De voorzitter hield een uitvoerige openingsrede, waarin hij andermaal de betekenis van de op het werkerrein der commissie liggende vraagstukken in het licht stelde. O.a. maakte spreker daarbij gewag van recente onderzoeken in de Verenigde Staten, welke zouden aantonen, dat ca. $\frac{1}{5}$ van het volksinkomen wordt „verspild” aan grotendeels als oneconomisch te beschouwen distributiekosten. In de oorlogsjaren en tevens in de tijden onmiddellijk na de wapenstilstand is het probleem geheel op de achtergrond geraakt, aangezien toen alle aandacht geconcentreerd was op het aanvoervraagstuk. De commissie,

¹⁾ Zie voor het eerste gedeelte van dit artikel „E.-S.B.” van 16 Juni jl., biz. 470.

aldus de heer Bernheim, zal er naar dienen te streven de aan de orde te stellen problemen te benaderen in het besef, dat de omstandigheden sedert de laatstgehouden vergadering in velerlei opzichten aanmerkelijk zijn gewijzigd. De juistheid van deze laatste opmerking kwam in zoverre wel bijzonder tot uiting, dat — zoals tijdens de verdere discussies bleek — de vraagstukken op dit gebied in de onderscheiden landen wel zeer verschillend liggen. Ook het stadium van behandeling, waarin deze verkeren, alsmede het beschikbare documentatiemateriaal bleek van land tot land opvallend uiteen te lopen.

Als eerste punt kwam ter discussie de in het vorige artikel aangehaalde definitie van het begrip distributie, zoals deze destijds te Washington was opgesteld. Uit de vergadering werden daarbij met name twee wijzigingen bepleit t.w.:

- De sociale strekking van de distributie dient in de begripsomschrijving duidelijker tot uitdrukking te komen; anders gezegd: de doelstelling dient gericht te zijn op een verhoging van de levensstandaard voor de grote massa.
- Het is onjuist in de begripsomschrijving uitsluitend eindproducten te betrekken.

Aan deze gedachtenwisseling werd o.a. deelgenomen door Prof. Dr. Limperg (Nederland), die bepleitte ook productiegoederen in het werk der commissie te betrekken. Vermelding verdient in dit verband voorts de opmerking van Franse zijde, dat de hoogte der distributiekosten sociale spanningen opwekt, terwijl overal uitschakelings-tendenties merkbaar zijn als uitingen van het streven deze kosten te verlagen. Na uitvoerige gedachtenwisseling werd de tweede dag der bijeenkomst het volgende door een speciale subcommissie ingediende, ontwerp voor een verbeterde begripsomschrijving aanvaard:

„La distribution est la phase qui suit celle de la production des biens à partir du moment où ils sont commercialisés, jusqu'au moment où ils sont livrés au consommateur final. Elle comprend les diverses articles et opérations qui assurent la mise à la disposition des acheteurs — qu'ils soient transformateurs ou consommateurs — de marchandises ou services répondant à leurs besoins, en leur en facilitant le choix, l'acquisition et l'usage”.

Vergelijking dezer redactie met de oude leidt tot de volgende conclusies:

- Het gaat niet alleen om consumenten van eindproducten, doch ook om verwerkers, alsmede verbruikers van halfabrikaten.
- Teneinde het verschil met verdeling in philanthropische zin in het licht te stellen werd het begrip commercialiseren ingevoerd.
- In de nieuwe redactie komt de sociale betekenis der distributie beter tot uitdrukking door invoeging van het woord „service”.

Overige agendapunten.

Naast het zo juist besproken onderwerp en enige aangelegenheden van meer huishoudelijke aard bevatte de agenda voor deze eerste plenaire vergadering de volgende punten:

- structuur en kosten der distributie;
- marktonderzoek en stimulering van de verkoop;
- vergelijkend onderzoek van de vakorganisatie;
- vakopleiding.

Ook deze onderwerpen lokten een levendige discussie uit. Prof. Limperg, die daarin een belangrijk aandeel had, noemde ze interessant maar zeer traditioneel.

Spreker vond in de agenda te weinig begrip voor de wijzigingen, welke de tweede wereldoorlog in de problematiek heeft gebracht. De Nederlandse delegatie zou gaarne ook andere en wel meer actuele problemen in het werk betrokken willen zien, bijvoorbeeld:

- a. de invloed van de bilaterale verdragspolitiek, in het bijzonder op de handel, alsmede — en daarmee trouwens ten nauwste samenhangend —
 b. goederenverdeling en repartitie van invoercontingen-ten.

Het zou hoogst interessant zijn, aldus Prof. Limperg, gedachten uit te wisselen over de voor- en nadelen der onderscheidene quoteringsystemen, waarvan duidelijk is, dat zij een verregaande invloed hebben op het distributie-apparaat en op de consumentenprijs. Hoewel deze suggestie door enige afgevaardigden werd ondersteund, werd zij geacht niet voor overneming in aanmerking te komen, daar zulks er toe zou leiden, dat men zich zou begeven op het terrein van andere werkcommissies der Kamer, meer in het bijzonder van die voor het Particulier Initiatief en het Etatismes.

De vergadering gaf er blijk van zich ten volle te realiseren, dat een vergelijkend structuur- en kostenonderzoek als de voornaamste taak van de commissie kan worden beschouwd.

Besloten werd over te gaan tot de instelling van een 4-tal sub-commissies, onderscheidenlijk voor de volgende onderwerpen:

- a. distributiekosten en -structuur (waarin schrijver dezes als Nederlands vertegenwoordiger is opgenomen);
 b. statistiek (het aanbod aan Prof. Limperg hiervan het voorzitterschap te aanvaarden werd door deze in beraad gehouden);
 c. marktonderzoek;
 d. handelsonderwijs en vakopleiding (hierin werd een plaats voor een Nederlands vertegenwoordiger opengehouden).

Vergelijkend kostenonderzoek.

De sub-commissie voor „le coût et la structure de la distribution” kwam op 10 en 11 Mei jl. te Parijs in vergadering bijeen onder voorzitterschap van de heer Swainston (Engeland). De verleiding is groot het aldaar besprokene hier in extenso weer te geven, gezien het uitermate belangwekkende karakter dier gedachtenwisselingen. Het behoeft immers weinig betoog, dat ten aanzien van de afzetkanalen, welke de goederenstromen in de onderscheiden landen doorlopen van producent naar verbruiker, ondanks vele op dit terrein reeds verrichte onderzoekingen nog weinig materiaal in overzichtelijke vorm ter beschikking staat. In nog sterker mate geldt dit, wanneer de vraag in het geding komt, welke distributiequota resulteren uit de keuze tussen de diverse structuurvormen. Anderzijds kan het nut van dergelijke onderzoekingen boven iedere twijfel verheven geacht worden, aangezien thans meer dan ooit rationalisatie op dit stuk een gebiedende eis mag worden genoemd. De gedachte vond dan ook algemeen ingang één of meer „pilot goods” vast te stellen en daarvoor landsgewijze structuurbeschrijvingen te verzamelen onder nauwkeurige vermelding van de handelsmarges in de respectieve distributiestadia. De Commissie staan hierbij stroomlijndiagrammen voor ogen, welke naast een internationaal vergelijkbaar overzicht van de relatieve betekenis der afzetkanalen gegevens zullen opleveren over de hoogte der distributiekosten voor iedere afzonderlijke distributievorm.

Werkelijke talloze variaties zijn immers mogelijk op de volgende hoofdvormen:

- A. Van fabrikant naar:
 1. verbruiker;
 2. detaillist, (van deze naar verbruiker);
 3. grossier, (van deze naar detaillist en verder naar verbruiker).
 B. 1, 2 en 3. Idem van de importeur af.

De mogelijkheden tot variaties zijn daarbij niet alleen gelegen in eventuele inschakeling van sub-grossiers, sub-subgrossoiers, inkoopcombinaties van grossiers en/of detaillisten e.d. doch tevens, ja zelfs met name, in de ruime keuze

tussen de onderscheiden structuurvormen in de kleinhandelsgeleding, als daar zijn:

- a. het zelfstandig winkelbedrijf;
 b. het grootwinkelbedrijf;
 c. het warenhuis;
 d. de eenheidsprijszaak;
 e. de coöperatieve verbruikerscoöperatie;
 f. de markt-, straat- en rivierhandel e.d.

Welke relatieve betekenis heeft in de onderzochte landen ieder dezer onderscheidene structuurvormen? Welke factoren hielpen dat aandeel bepalen? Wat leert het vergelijkend kostenonderzoek ten aanzien van het verband tussen distributiestructuur en distributiekosten? Ziedaar de belangrijkste vragen, waaraan de sub-commissie in eerste termijn haar aandacht wil wijden.

Uitermate moeilijk bleek daarbij reeds aanstonds de keuze van de proefartikelen. En dit werkelijk niet alleen tengevolge van het op menig internationaal congres zo vaak aan de dag tredende „zoveel hoofden, zoveel zinnen”. De attractie in dit opzicht van bepaalde in Nederland en in Engeland nog gerantsoeneerde artikelen, dat met betrekking tot de afzet daarvan thans bij de Overheid veel statistisch materiaal ter beschikking is, vermocht uiteraard Amerika nauwelijks aan te spreken. Omgekeerd konden enige West-Europese landen niet het Amerikaanse enthousiasme voor „canned goods” delen. Moet men de keuze doen vallen op één zeer gespecialiseerd artikel als bijvoorbeeld suiker (voordeel: geen spraakverwarring; nadeel: moeilijker statistisch achterhaalbaar) dan wel een zo homogeen mogelijke artikelgroep als bijvoorbeeld kruidenierswaren (met tegengestelde voor- en nadelen)? Dient het onderzoek zich te beperken tot goederen uit nationale productie dan wel moeten van meet af ook importgoederen daarin worden betrokken? Hoe de invloed van prijszettingen, prijssubsidies e.t.q. te elimineren? Het mag overbodig geacht worden dit lijstje te vervolgen om de lezer een indruk te geven van de talloze problemen, waarmee de onderzoeker op dit gebied zich geconfronteerd ziet. Hoewel haar voorzitter de sub-commissie bij dit alles in realiteitszin voorging, heeft zij zich door deze complicaties allerminst laten afschrikken in het besef, dat hier een taak te verrichten ligt, welke niet alleen uit wetenschappelijk oogpunt bezien in hoge mate vermag te boeien, maar daarenboven van groot practisch belang mag worden geacht. Eén aspect van dit alles is daarbij nog te belangrijk om het hier onvermeld te laten: het gevaar wat men zou kunnen noemen indirecte of verplaatste distributiekosten te scheppen. Om de gedachte duidelijk te maken (waarmede op deze plaats moet worden volstaan): „sanering” van het kleinhandelsapparaat door beperking op enigerlei manier van het aantal winkels kan voor de huisvrouw consequenties met zich brengen, welke men economisch als een verplaatsing der distributie-„kosten” zou kunnen opvatten.

Het proefartikel.

De uiteindelijke keuze voor een „pilot good” viel op „confectie herenoverhemden van katoen, linnen, wol, kunstzijde of mengsels dezer grondstoffen”. Ontworpen werden 3 vragenlijsten, onderscheidenlijk bestemd voor fabrikanten, grossiers/importeurs en detaillisten, alsmede een summier gehouden in te brengen van de bedoeling dezer enquête. Op de nationale comités werd bereids sterke aandrang uitgeoefend het daarheen te leiden, dat de uitkomsten van het onderzoek reeds vóór midden September in het bezit van het te Parijs zetelende bureau der commissie zullen zijn, teneinde het mogelijk te maken in de begin October te houden volgende vergadering een beslissing te nemen inzake de mogelijkheid soortgelijke onderzoekingen voor andere artikelen of artikelgroepen teentameren. Daarenboven zal terzake een rapport worden uitgebracht aan het in Juni 1949 te Quebec te houden congres der I.K.K. Hier te lande werden voor het overhemdenonderzoek (dat

reminiscenties wekt aan het bekende „Kruideniersrapport” van 1930) reeds de nodige contacten gelegd, waarbij de noodzaak het georganiseerde bedrijfsleven in te schakelen allerminst uit het oog werd verloren.

Ook de andere hierboven genoemde sub-commissies van de C.I.P.E.D. hebben overigens allerminst stilgezeten en het zou onbillijk zijn haar op grond van het in zeker opzicht minder spectaculaire karakter harer bezigheden geen waarde toe te kennen. „Marktonderzoek” prepareert voor meergenoemd congres een rapport over de ontwikkeling der marktanalyse gedurende de laatste jaren, waarin speciaal zal worden ingegaan op nieuwe technieken op dit gebied. Evenzeer door tussenkomst van de Nationale Comité's wordt het hiervoor benodigde feitenmateriaal thans in de bij de I.K.K. aangesloten landen verzameld. „Distributiestatistiek” stelde als resultaat van uitvoerige beraadslagingen een uitgewerkte lijst op van statistieken, welke voor een nauwgezette bestudering van het distributievraagstuk onontbeerlijk geacht mogen worden, waarbij de grote waarde van internationale vergelijkbaarheid andermaal naar voren werd gebracht.

Verrichte de Internationale Kamer reeds in het verleden op dit gebied baanbrekend werk, aan navolging heeft het haar daarbij allerminst ontbroken. Een navolging overigens — het zij hier duidelijk uitgesproken — welke, mits niet tot dubbel werk leidend, slechts voldoening kan schenken. Zo organiseerde het Comité National de l'Organisation Française (C.N.O.F.) in aansluiting aan de laatste gehouden vergaderingen van het C.I.P.E.D. twee „Journées d'études de la distribution”, terwyl zo hier te lande als elders nog andere symptomen van een zeker réveil met betrekking tot het distributievraagstuk te signaleren zouden zijn.

Men kan slechts de wens uitspreken, dat al deze activiteit uiteindelijk zal beantwoorden aan het doel, dat de distributiescommissie der I.K.K. onder voorbehoud van hogere goedkeuring als motto voor het wereldcongres van Quebec aanvaardde: „Au service du consommateur!”

's-Gravenhage.

Drs C. A. A. VAN LUTTERVELT.

ARGENTINIË EN HET MARSHALL-PLAN.

Men schrijft ons uit Zuid-Amerika:

De Argentijnse waarnemer moge er langzamerhand aan gewend zijn geraakt, dat vele landen grote belangstelling tonen voor het brood van de republiek zonder nochtans haar woord te spreken, hij kan er zich nog niet mee verzoenen, dat — in het bijzonder tijdens conferenties, welke internationale regelingen beogen — de wens van Argentinië een zelfstandige en op het nationale welzijn gerichte handelspolitiek te bedrijven, voortdurend aan scherpe kritiek onderhevig is. Maritieme conferenties hekelde de door Argentinië in handels- en financiële overeenkomsten steeds gevraagde fifty-fifty vrachtenverdeling als vlagdiscriminatie. De Argentijn vraagt zich evenwel af, waarom het hem verboden zou zijn een bevrachtingsgarantie voor zijn schepen te vragen als één der voorwaarden voor zijnerzijds credietverlening, terwyl de Amerikanen ongeveer hetzelfde doen¹⁾. Hij verwondert zich erover, hoe het mogelijk is van zijn land te verwachten een internationale tarwe-overeenkomst te tekenen, waarbij de verplichting wordt aanvaard in het komende jaar tarwe te leveren tegen een prijs, welke ongeveer 40 pCt van de recente Argentijnse koopprijzen bedraagt, zonder dat daartegenover enigerlei garantie wordt gegeven ten aanzien van het prijspeil van in ernstige mate benodigde

¹⁾ Gedacht wordt aan de „tied loans” van na de oorlog, benevens het bericht, dat verschepping van goederen met Marshall-dollars gekocht voor 50 pCt moet geschieden met U.S.A.-tonnage.

kapitaalgoederen, welke behoefte Argentinië immers slechts door importen kan dekken. Hij meent er goed aan te doen de traditionele politiek van zich afzijdig houden van internationale regelingen te blijven volgen, omdat geldt deze gedraglijn in de eerste plaats voor economische afspraken (bijv. I.T.O. charter), ook ten aanzien van meer op het politieke terrein liggende verklaringen van goede voornemens (bijv. Panamerikaanse Conferentie te Bogota) wordt uiterste voorzichtigheid in acht genomen. De aangeduide isolationistische handelspolitiek, in grove trekken neerkomend op het aanbieden van gezien de omvang der Argentijnse economie stellig niet onbelangrijke credieten, zulks in ruil voor een veelal vijfjarige afnameverplichting van granen, oliën, etc. onder handhaving van een zo hoog mogelijke prijspeil voor deze agrarische producten, heeft in de afgelopen jaren aanzienlijke financiële resultaten opgeleverd, met behulp waarvan een industrialisatieprogramma (onderdeel van het vijfjarenplan) is verwerkelijkt, waarvan de betekenis voor een grotere onafhankelijkheid van het buitenland en een geringere conjunctuurgevoeligheid van Argentinië niet moet worden onderschat. Het Marshall-Plan nu kan voor Argentinië een nieuwe toevloed van dollars betekenen²⁾, benevens zekerheid voor de afzet van 's lands voornaamste producten in de komende jaren. Het kan, volgens Argentijns oordeel, eveneens betekenen de eigen handelspolitiek voor een groot deel te moeten prijsgeven. Deze beide aspecten dienen nader te worden toegelicht; zij vormen het kernpunt van de voorlopige Argentijnse conclusie, dat het nog de vraag is, of uiteindelijk deze verdeling van internationale aard, bij uitzondering, eens rodelig voor de republiek zal werken.

Met behulp van enkele recent publicaties³⁾ kan worden vastgesteld, dat de Marshall-bcijferingen uitgaan van levering door Argentinië aan de aan het Plan deelnemende Europese landen van de onderstaande hoeveelheden der belangrijkste producten:

(in duizenden metrieke tonnen)

	April- Juni 1948	1948/49	1949/50	1950/51	1951/52
Vlees	160,8	643,2	658,2	658,8	658,8
Broodgranen	636,5	2.332,3	2.380,6	2.453,3	2.453,3
Voedergranen	439,5	3.477,7	4.757,7	5.313,2	5.313,2
Oliehoudende koeken ..	286,2	1.152,4	1.256,3	1.395,5	1.395,5
Oliën en vetten	69,3	279,9	272,7	297,0	297,0

Deze schattingen kunnen dadelijk doen zien, hoezeer op de Argentijnse productie wordt gerekend, indien daarbij in aanmerking wordt genomen, dat van de totale geraamde „Marshall”-export van het Amerikaanse continent exclusief de Verenigde Staten de bovenvermelde hoeveelheden vlees 57,5 pCt, broodgranen 22,3 pCt, voedergranen 96,6 pCt, oliehoudende koeken 98 pCt en oliën en vetten 89,6 pCt uitmaken.

Een Argentijnse raming van de totale exportabele overschotten van Argentinië der genoemde producten, waarbij rekening is gehouden met de aanwezige voorraden, doet het volgende beeld zien:

(in duizenden metrieke tonnen)

	1948/49	1949/50	1950/51	6951/52
Vlees	650	650	675	675
Broodgranen	4.000	4.000	3.500	35.000
Voedergranen	5.000	5.000	6.000	6.000
Oliehoudende koeken ..	1.100	1.100	1.100	1.100
Oliën en vetten	150	150	150	150

Bij het vergelijken van de twee staatjes hierboven dient rekening te worden gehouden met de verplichtingen, welke Argentinië reeds heeft aangegaan door middel van overeenkomsten met niet aan het Marshall-plan deelnemende

²⁾ Ook de Argentijnse dollarschaarste is momenteel zeer ernstig.
³⁾ O.m. „Outline of European Recovery Program” — Draft Legislation and Background Information — December 1947, Washington, alsmede: „La Argentina y el Plan Marshall — Consejo interamericano de Comercio y Producción” — 1948, Montevideo.

landen. Deze uitvoerverplichtingen zijn voor de rubriek broodgranen zeer aanzienlijk en bedragen niet minder dan ruim 1.700.000 ton per jaar (stand van zaken per 15 Maart jl.) Voor de overige rubrieken zijn zij van betrekkelijk geringe invloed.

Aan de hand van deze schattingen — waarāan overigens geen grotere waarde mag worden toegekend dan een hulpmiddel om de orde van grootte te bepalen — kan worden geconcludeerd, dat Argentinië ten aanzien van de voedergranen ruimschoots aan de verwachtingen van het Marshall-Plan zal kunnen voldoen. Ook ten aanzien van vlees en oliehoudende koeken behoeven moeilijkheden verwacht te worden. De ramingen voor oliën en vetten lijken evenwel te optimistisch, terwijl onder de vigerende omstandigheden het in uitzicht te stellen exportabel overschot aan broodgranen teleurstellend lijkt; uitbreiding van het bebouwde areaal en daardoor opvoering van dit exportabel overschot behoort zonder twijfel tot de mogelijkheden; evenwel, zulks kan slechts worden gerealiseerd, indien in ruime mate industriële hulpmiddelen alsmede vervoermiddelen door Argentinië kunnen worden aangekocht en voorts de door het Argentijnse monopolie-instituut aan de boeren gegeven prijzen worden verhoogd. De laatstgenoemde stimulans zou de productiecijfers aanzienlijk kunnen wijzigen.

Gezien vanuit de goederenzijde lijkt het beeld niet ongunstig. Deze kant is dan ook niet de reden geweest, waarom de Argentijnse officiële instanties zich vrijwel onthielden van commentaren op het Marshall-Plan. In haar behoefte baas in eigen huis te blijven is, volgens Argentijnse opvatting, slechts de volgende kringloopconstructie ideaal: Europa krijgt dollars, Argentinië voegt daarbij vrijwillig en naar goeddunken op bilaterale reciprociteit de benodigde agrarische producten, zodoende laatstgenoemd land de dollars verschaffend om industriële grondstoffen en vervoermiddelen, voor het overgrote deel in de Verenigde Staten, aan te schaffen. De republiek verontrust zich erover, dat de alom uitgeoefende druk, ten doel hebbend sterke prijsdaling te verkrijgen van haar exportproducten, steeds ernstiger vormen gaat aannemen; zulks, terwijl zij gelooft te moeten constateren, dat prijsstabilisatie van door haar te importeren kapitaalgoederen achterwege blijft. Zij houdt zich het voorbeeld voor ogen van haar vleesexport naar Engeland, waarbij dit land, hetwelk door afname van het overgrote deel van het Argentijnse vlees in een monopolistische positie verkeert, nog steeds kans ziet — moge er enige verbetering zijn opgetreden door de recente modus vivendi — prijzen te bedingen, welke aanzienlijk onder die der wereldmarkt blijven. Indien deze zijde van een vraag-en-aanbod-markt moet worden geaccepteerd, dan lijkt het de Argentijnen niet meer dan juist gebruik te maken van de voordelen, welke verkregen kunnen worden, indien men aan de aanbodzijde van een schaarstemarkt staat.

In deze redenering staat Argentinië duidelijk alleen. Het „Special Foreign Aid Committee” heeft in zijn rapport over de door Latijns-Amerika te spelen rol in het E.R.P. sterk geadviseerd, dat de Verenigde Staten al het mogelijke zouden doen om de Argentijnse prijzen omlaag te brengen. De drainerende werking deze hoge prijzen op de aan Europa ter beschikking te stellen dollarvoorraad is vanuit het Amerikaanse zowel als het Europese standpunt geheel onacceptabel. Als tegenmaatregel wordt voorgesteld een coördinatie van aankopen door de Europese landen, teneinde op deze wijze het opbieden tegen het Argentijnse Regeringsmonopolie (I.A.P.I.) te voorkomen. Een dergelijke centrale aankooppolitiek zou zonder twijfel grote resultaten kunnen behalen; men ziet dit van Argentijnse zijde zeer wel in. Het voorbeeld van de vleescontracten wordt voldoende duidelijk geacht. Intussen heeft de Senaatscommissie ook nog een ander geluid laten horen.

Zij stelt verder voor een weg te vinden, teneinde aan Argentinië zoveel doenlijk hulp te verlenen, opdat aan de behoeften van dit land aan kapitaalgoederen — welke uiteindelijk op hun beurt ook bijdragen ter verhoging van het exportabel saldo, speciaal dat van broodgraan — kan worden tegemoet gekomen.

Het zal thans wel duidelijk zijn, waarom Argentinië het Marshall-Plan met gemengde gevoelens heeft ontvangen.

Tot op heden werd in deze beschouwingen slechts in algemene zin gesproken over hoge prijzen, welke door het Argentijnse Monopolie-instituut worden gevraagd. Teneinde een denkbeeld te verschaffen, in welke orde van grootte de verschillen in concreto liggen, moge het onderstaande staatje dienen, hetwelk enkele bijzonderheden over tarweprijzen geeft.

	Per 100 kilo in m\$ ⁿ (Arg. Pesos) *	In % van de onder A ge- noemde prijs
A. Door het I.A.P.I. verkregen prijs bij recente transacties	60,—	—
B. Maximumprijs vastgesteld door het International Wheat Agreement (1948/1952)	24,68	41,1
C. Prijzen, aangehouden in „Outline of European Recovery Program” Washington, 19 December 1947:		
a. basisprijs op peil 1 Juli 1947	37,17	62,0
b. Hypothese lage prijzen (1948) (verrekeningsfactor 97,5/100)	35,24	58,7
c. Hypothese hoge prijzen (1948) (verrekeningsfactor 105/100)	39,03	65,1
	US\$ 100 = m\$ ⁿ 335,82	

*) Wel dient in aanmerking te worden genomen, dat deze prijs een maximum aangeeft, hetwelk slechts voor een deel van de prijs 1947 kon worden gemaakt. Aanzienlijke partijen werden eerder verkocht voor m\$ⁿ 45.

Indien men voorts in aanmerking neemt, dat de Argentijnse boer voor de tarwe-oogst 1947/48 van het I.A.P.I. m\$ⁿ 20 per 100 kilo ontvangt, mits hij levert vóór 1 Augustus 1948 en m\$ⁿ 18 daarna, dan is het wel duidelijk dat het I.A.P.I. althans op dit stapelproduct grote winsten heeft behaald. Het moge waar zijn, dat bij gebrek aan publicaties omtrent winstcijfers van het I.A.P.I. alsmede omtrent de omvang der importen, moeilijk valt vast te stellen, hoe de verhouding tussen de prijzen betaald voor industriële invoer alsmede die ontvangen voor agrarische export in vergelijking tot het vooroorlogse niveau ligt; een volledig antwoord op de vraag, of de justificatie van Argentinië voor haar hoge prijzen juist is, moge zodoende niet kunnen worden gegeven, vast staat toch wel, dat de betalingsbalans van Argentinië ook bij aanzienlijk lagere prijzen voor haar export niet slechts in evenwicht kan blijven, doch nog een redelijk gunstig overschot kan vertonen. Voor de laatste stelling is een onlangs verschenen studie niet zonder belang ⁴⁾. Hierin wordt alvast betoogd, dat bij een aanhouden van de overigens nog hoge prijzen, zoals bedoeld onder C^a of C^c van het voorafgaande staatje, de financiële positie van deze republiek nog alleszins gunstig is te noemen, zij het, dat de industrialisering in een langzamer tempo zou dienen te worden voortgezet.

Indien aangenomen wordt, dat het Marshall-Plan het niet zonder Argentinië kan stellen — ik heb gemeend hiervan te mogen uitgaan — komt het prijzenprobleem op de eerste plaats. Prijsdalingen nu, met de daarmee verbonden grotere koopkracht van de Marshall-landen, lijken voor de deur te staan ten aanzien van de rubriek voedergranen; waarin vooralsnog de productie van Argentinië groter lijkt dan de door dollarschaarste gelimiteerde vraag. Het Wheat Agreement, ook al dekt het slechts 50 pCt van de wereldvraag, een percentage, hetwelk wellicht kan stijgen tot 60—70 pCt, indien de productie van de importerende landen blijft toenemen, zal toch niet nalaten invloed uit te oefenen op de Argentijnse prijzen; in feite schijnt het I.A.P.I. zijn vraagprijzen voor tarwe weer tot m\$ⁿ 55 te hebben verlaagd. Doch niettegenstaande

⁴⁾ „La Argentina y el Plan Marshall”.

deze indicaties tot prijsdalingen zal het toepassen van maatregelen om dit proces te versnellen, gewenst blijven: vooralsnog immers ligt vrijwillige wijziging van de Argentijnse politiek niet voor de hand. Het vermelde advies van het „Special Foreign Aid Committee” lijkt hiertoe de beste weg aan te geven, een weg, welke ook Argentinië iets positiefs kan bieden.

AANTEKENING.

DE MONETAIRE SANERING IN DUITSLAND.

Nu Zondag jl. een aanvang is gemaakt met de uitvoering van de reeds lang voorspelde geldhervorming, kan het zijn nut hebben nogmaals de aandacht te vestigen op de noodzaak van monetaire sanering, welke zich in Duitsland steeds dringender deed gevoelen¹⁾.

Het vraagstuk van de Duitse geldsanering kan, o.a. naar de mening van Prof. Walter Eucken, als een internationaal probleem worden gezien; zo betoogde hij nog zeer onlangs te Freiburg tijdens een vergadering van het „Studiengesellschaft für Wirtschaftspolitik”²⁾, dat monetaire sanering, een nieuwe buitenlandse handelspolitiek en het Marshall-plan drie interdependente elementen vormen, en dat slechts gezamenlijke toepassing tot resultaten zal kunnen leiden.

Van een uniform functionerende economische orde is thans, aldus Eucken, in Duitsland geen sprake; ieder richtsnoer voor een doelmatig in elkander grijpen van de verschillende onderdelen van het economisch leven ontbreekt. Overal waar de prijzen als gevolg van inflatie en prijsbeheersing hun regulerende functie hebben verloren, en waar verschillende centrale planningsinstanties ongecoördineerd werkzaam zijn, is dit richtsnoer afwezig. In dergelijke omstandigheden is dus monetaire sanering dringend geboden, tot herstel van een prijssysteem en coördinatie der afzonderlijke economische handelingen.

Het ineenstorten van de Duitse productiviteit is terug te brengen tot een drietal oorzaken: 1. de disintegratie van de geografische arbeidsverdeling; 2. het gebrek aan kapitaal en 3. het onbevredigend functioneren van het centrale planningapparaat. De centrale planning van het economisch handelen komt om twee essentiële redenen volgens Eucken niet meer in aanmerking: in de eerste plaats omdat een overzicht over de markt geheel ontbreekt, zodat een centrale verdeling noch van kapitaalgoederen noch van consumptiegoederen mogelijk is. Vervolgens omdat de planningsinstanties niet in staat bleken de voor de wederopbouw van Duitsland zo noodzakelijke export op gang te brengen. De wederopbouw kan m.a.w. slechts van onder af aan plaatsvinden. De monetaire sanering, die het teveel aan koopkracht moet bestrijden, moet derhalve, meent Eucken, gepaard gaan met het opheffen van het systeem der geleide economie en van de prijsbindingen; de woningmarkt en de belangrijkste levensmiddelen moeten echter aan rantsoenering (zonder prijsbindingen) onderworpen blijven. Voorts is ook een hervorming van de belastingen onvermijdelijk. Wat het gebrek aan kapitaal betreft, dit zal slechts door buitenlandse credieten kunnen worden verkleind. Zolang nog de prijzen hun regulerende functie niet kunnen uitoefenen, zolang zal geen getrouwe weerspiegeling kunnen worden gevonden van de productiviteit en rentabiliteit van de afzonderlijke takken van industrie, resp. ondernemingen: credieten zullen dan moeilijk kunnen worden aangetrokken. Ook voor een weer goed functionerend systeem van arbeidsverdeling is de waarborg van een bevredigende prijsvorming nodig; voorwaarde voor dit laatste is weer een monetaire sanering.

Tezamen met de geldsanering moet echter volgens Prof. Eucken ook een geheel nieuwe buitenlandse handels-

politiek en deviezenpolitiek worden ingevoerd. Het afschaffen van het monopolie van de buitenlandse handel van de Overheid is volgens hem een conditio sine qua non voor het welslagen van de geldsanering. Tegelijkertijd moet een vrije deviezenpolitiek worden nagestreefd, waarbij Prof. Eucken plaats inruimt voor een zekere controle op het betalingsverkeer tussen de staten ter voorkoming van kapitaalvlucht.

Tenslotte wees Prof. Eucken nogmaals op het feit, dat het vraagstuk van de Duitse geldsanering in de eerste plaats moet worden behandeld als een internationaal probleem. Het is nodig, dat de monetaire sanering gelijktijdig plaatsvindt met de wederinschakeling van Duitsland in de internationale handel en het kapitaalverkeer. „Allein eine nichtautarke Währungsreform kann erfolgreich sein”.

* *

Bovenstaand betoog van Prof. Eucken vond op de vergadering, die onder leiding stond van Prof. A. Boszhardt, grote bijval en gaf aanleiding tot een interessante en geanimeerde discussie. Prof. A. Hahn wees er echter op, dat in het verleden toch wel wat al te veel op de innerlijke logica der dingen werd vertrouwd, en men moest zich dan ook volgens hem afvragen, of de wereld nog wel voor liberale oplossingen vatbaar is. Prof. E. Böhrer twijfelde er aan, of de door Prof. Eucken geschetste radicale therapie wel in overeenstemming is met de opvattingen zowel in Duitsland zelf als in de omringende landen. „Der Wirtschaftlichen Wirklichkeit werde man nicht mit Idealtypen gerecht”. Stap voor stap moet de wederinschakeling van Duitsland, eerst regionaal, worden verwezenlijkt.

Prof. Eucken stelde daartegenover in zijn slotwoord vast, dat een liberale oplossing, gezien de bijzondere situatie in Duitsland, het meest voor de hand ligt. Nu de ad absurdum doorgevoerde geleide economie tot een zeer slechte sociale toestand heeft geleid, heeft men ook in Duitsland ingezien — zelfs in de vakverenigingen —, dat het sociale vraagstuk in de eerste plaats een kwestie is van optimale productie. Optimale productie wordt echter niet — aldus Eucken — door planningsinstanties, maar door een zodanig regulerend mechanisme gewaarborgd, dat de prijzen zich aan de snel wisselende feiten kunnen aanpassen. Dat centrale planning het werk van de wederopbouw en de omschakeling van de Duitse economie niet kan volbrengen, heeft volgens Eucken de ervaring van de laatste jaren zeer duidelijk bewezen. Centrale planning is nog niet hetzelfde als effectief richting geven aan het economisch proces. „Auf jeden Fall sei die Lenkung durch die Pläne der selbständig und spontan handelnden Haushalte und Betriebe, die durch Preise koordiniert werden, die einzig erfolgversprechende Lösung der Aufgabe, die heute Deutschland gestellt sei”.

INTERNATIONALE NOTITIES.

DE BETEKENIS VAN DE MARSHALL-HULP VOOR BELGIË.

België krijgt gedurende het eerste jaar uit hoofde van de Marshall-hulp goederen toegewezen ter waarde van \$ 296 mln, d.i. meer dan 13 mld Belgische francs. Dit bedrag zal dus in de komende maanden worden betaald door de Belgische kopers, terwijl het geld aan de circulatie zal worden onttrokken om te worden geplaatst op een speciale rekening bij de Nationale Bank. De Regering is daardoor in staat de zo gewenste deflatie verder door te voeren, aldus „V.E.V.-Berichten” van 15 Juni 1948. Hoewel de bestemming van deze rekening nog niet vaststaat, is het wel zeker, dat zij moet dienen om het herstel van België te bevorderen. Stopzetting van de inflatie behoort hier alleszins toe, aldus het blad.

Het bedrag zou kunnen worden aangewend om de voor-schotten, die de Nationale Bank aan de Staat verleent, te

¹⁾ Zie: „Monetaire sanering in Duitsland als internationaal probleem” in „E.-S.B.” van 31 December 1947.

²⁾ Zie: „Neue Zürcher Zeitung” van 15 Juni 1948.

CAPITA SELECTA DER ECONOMIE

Onder redactie van Prof. S. POSTHUMA

Binnenkort zal verschijnen: Deel VII geb. ± f 11,75

Prof. Dr J. ZIJLSTRA:

De omloopssnelheid van het geld en zijn betekenis voor geldwaarde en monetair evenwicht

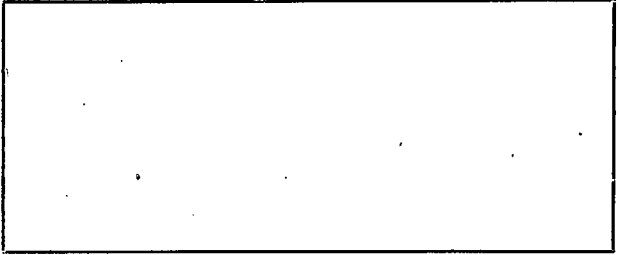
Uit het voorwoord door Prof. S. POSTHUMA:

Ondanks het feit dat het vraagstuk van de omloopssnelheid van het geld steeds een zeer belangrijke plaats in de economische theorie heeft ingenomen, is het aantal monografieën over dit onderwerp gering, terwijl de verschillende tijdschriftartikelen, die hierover in den loop der jaren zijn verschenen, bewijzen hoe gecompliceerd het vraagstuk is en hoe groot de noodzakelijkheid om bij de hantering van het begrip omloopssnelheid van het geld zich nauwkeurig rekenschap te geven van hetgeen men daaronder verstaat. De geestelijke exercities, die de schrijver, om het zo maar eens uit te drukken, uitvoert met verschillende begrippen uit de geldtheorieën van diverse schrijvers, zal den lezer zeker een duidelijker inzicht geven in geldtheoretische vraagstukken dan door het lezen van de bestaande monografieën en tijdschriftartikelen tot nog toe voor hem mogelijk was. Niet alleen de beheersing van een grote literatuur, maar vooral ook de gave van een heldere stijl draagt daar zeer toe bij.

Reeds verschenen in deze reeks:

1. Prof. Dr J. TINBERGEN: Beperkte concurrentie geb. f 6,50
2. Dr J. H. SPIEGELBERG: De invloed van belastingheffing op de consumptie geb. „ 8,—
3. Prof. Mr P. LIEFTINCK: Inl. tot de Geldtheorie geb. „ 14,—
4. Dr C. GOEDHART: De rentevorming in de moderne volkshuishouding geb. „ 11,75
5. Dr P. J. VERDOORN: Arbeidsduur en welvaartspeil geb. „ 11,75
6. Dr H. J. STOKVIS: Bretton Woods en het internationaal monetair bestel geb. „ 12,75

Frankering bij abonnement
Rotterdam

DE WESTER BOEKHANDEL
NIEUWE BINNENWEG 331, ROTTERDAM. Tel. 32076

◆ *Gespecialiseerd op economisch gebied* ◆

ROTTERDAM, datum postmerk 1948

L.S.

Mogen wij zo vrij zijn, direct na de vakantie Uw aandacht te vragen voor enkele nieuwe uitgaven, onder welke de dissertatie van Prof. Zijlstra en 2 boeken over wijlen Keynes. (Zijn „General Theory” is helaas nog steeds niet leverbaar.) In de loop van het najaar hopen wij U een vollediger catalogus te zenden. Met dank voor Uw gewaardeerde orders verblijven wij,

Hoogachtend,

„De Wester Boekhandel”

RUSLAND HEEDEN EN VERLEDEN

Door B. H. SUMNER

Prof. Dr Th. J. G. Locher, hoogleraar te Leiden, onder wiens toezicht dit boek werd vertaald en bewerkt, zegt in zijn voorbericht:

„Ik ken geen boek, dat in betrekkelijk beknopte vorm zulk een scherp inzicht geeft in de Russische problemen van heden en verleden.”

Prijs geb. f 12,50

Dit magistrale boek is op twee leidende beginselen gebouwd, n.l. op de zeer juiste gedachte, dat aardrijkskunde en geschiedenis niet te scheiden zijn, en op de niet minder juiste gedachte, dat de geschiedenis eigenlijk dient om het heden begrijpelijk te maken. Zo ontstond een geschiedenis van Rusland, enig in zijn soort, ongemeen leerzaam en onmiddellijk betrokken op de hedendaagse problematiek. De voortreffelijke wijze van combineren van een sociografische beschrijving met een historische ontwikkelingsgang maakt dit tot een boek van het grootste belang voor hen die de economie beoefenen.

THE TWENTY YEAR'S CRISIS

door E. H. CARR, 2nd edition f 8,35

Omstreeks 1 November a.s. zal verschijnen de Nederlandse bewerking van

JOHN GUNTHER - INSIDE U.S.A.

Deze Nederlandse uitgave heeft de volgende voordelen:

- Nederlandse bewerking van Dr J. Presser, waardoor dit kolossale werk, geschreven voor Amerikanen, in leesbaarheid voor Nederlandse lezers zeer heeft gewonnen.
- Vertaald door Drs. J. E. Romein: wat een goed Nederlandse, vlot leesbare vertaling waarborgt.
- Geïllustreerd met kaarten en 32 foto's.
- Gedrukt op houtvrij papier, ca. 750 pagina's, fors formaat (groot mediaan), heel binnen band.
- Verschuift voor de Amerikaanse presidentsverkiezingen, waarover de bladen de komende maanden nog heel wat zullen schrijven.
- In prijs lager dan de Engels-Amerikaanse uitgave, n.l. bij inrekening slechts f 12,90 (na verschijnen f 14,75).

In Amerika staat dit boek sinds Mei 1947 — dus reeds meer dan een jaar — op de lijst van de meest verkochte „non-fiction“-boeken. Dát dit geen enkele maatstaf is voor Nederland, geven wij U gaarne toe. Maar wij zijn ervan overtuigd, dat de uitgave van dit meest informatieve en onderhoudendst geschreven boek over Amerika in Nederland hetzelfde succes zal hebben.

In Nov.-Dec. 1948 komt gereed de 4e herziene en belangrijk uitgebreide druk van

TEN BOSCH:

Viertalig Technisch Woordenboek

(Nederlands - Engels - Frans - Duits)

Bewerkt door Ir. E. L. Oberg.

Prijs f 25,—

In de serie „*De Moderne Onderneming*“ is verschenen:

C. SCHOLMA:

BUDGETTERING EN STAND- RD- KOSTEN

f 8,75

Bij inrekening op de gehele serie f 7,75. Uitvoering prospectus hiervan zullen wij op aanvraag gaarne zenden.

BEDRIJFSECONOMISCHE MONOGRAFIEËN

Deel XI: P. BAKKER: Grondslagen der Bedrijfsbudgettering f 11,75

Deel XII: J. A. BAART: De calculatie in de onderneming „ 12,75

Deel XIII en XIV: Dr F. J. HACCOCU: Handel en Markten in Goederen, 2 dln. „ 20,—

Prof. Dr H. J. VAN DER SCHROEFF:

DE LEER VAN DE KOSTPRIJS

2e verbeterde druk f 21,50

GRONDBEGINSELEN DER BEDRIJFS- ECONOMIE

door Prof. Dr S. KLEERKOPER:

Vijfde, omgewerkte en uitgebreide druk van Bedrijfs-

Deel I. Niet-mathematische en semi-mathematische analyse van de Bedrijfs-
circa 600 blz. Ing. f 19,—. In binnen geb. f 22,50.

De delen kunnen afzonderlijk geleverd worden.

Deel II. Mathematische analyse. Omvang: circa 300 blz. f 12,—.
In binnen geb. f 14,50. Verschuift najaar 1948.

THE NEW ECONOMICS

Prijs f 14,25

Keynes' Influence on theory and Public Policy
Edited by Seymour E. Harris
Professor of Economics. Harvard University

In this volume twenty-five leading economists appraise the whole range of Keynesian thought as revealed not only in his magnum opus but also in the steady flow of books, articles and speeches that came from his pen after 1913. In a sympathetic but critical spirit they discuss the relation of Keynesian to Classical and Marxian economics; the contributions Keynes made to the theory of output, money, international trade, fiscal policy, wages, economic measurements, and expectations; and the part he had on banking and government policies in Great Britain and the United States. As editor, Dr Seymour E. Harris undertakes in many long introductions and essays to summarize what Keynes thought and to integrate the views of the various contributors.

All the contributors are distinguished economists. Among them are Professor Berier, Hansen, Harris, Leontief, and Schumpeter of Harvard; and Nurkse of Columbia; A. P. Lerner of the New School; Harrod and Masade of Oxford; Joan Robinson of Cambridge; and Tinbergen of Holland (The Significance of Keynes' Theories from the econometric point of view) Their work is neither a Festschrift nor a memorial. It is rather an authoritative analysis of the doctrines and policies associated with the name of Keynes.

THE ECONOMICS OF JOHN MAYNARD KEYNES

by Dudley Dillard, Ph.D.

This is an exposition of the economics of Keynes in terms the student can understand (Keynes' own work, especially General Theory, is addressed to the professional economist). Its focal point is General Theory, but other works are also discussed. The book is neither a criticism of nor an apology for Lord Keynes' work - it is a simplifies statement of his ideas.

September, 1948 328 pp. f 15,95

Tiens uit voorraad leverbaar:

DOB	: Soviet Economic Development since 1917	f 12,--
HANSEN	: Economic Policy and full Employment	" 14,10
MYRDAL	: Monetary Equilibrium	" 9,40
MEYERS	: Elements of Modern economics	" 13,70
HEIJMANN	: History of economic doctrines	" 11,55
ALLAN	: Mathematical Analysis for Economists	" 13,45
CLARK	: Principles of Marketing	" 16,--
HALTIN	: Monetary Theory	" 11,55
ROBINSON	: Introduction to the theory of Employment	" 4,20
ROBINSON	: Essays in the theory of Employment	" 8,35
ROBINSON	: The economics of Imperfect Competition	" 12,--
KNIG	: Risk, uncertainty and profit	" 7,05
HARROD	: Towards Dynamic Economics	" 5,25
MEADE	: Economic Analysis and policy	" 8,35
PIGOU	: Income	" 3,50

ECONOMIE EN MAATSCHAPPIJ

Opstellen geschreven ter gelegenheid van het
25-jarig bestaan van de Faculteit der
Economische Wetenschappen
van de Universiteit van
Amsterdam

Ingen. f 10,--

geb. f 12,50

★

INHOUD

- Drs. A. A. van Ameringen, Ontwikkelingsmogelijkheden voor de Nederlandse industriele export en de politiek tot bevordering van de export.
Drs J. A. Collof, De middestand in het distributie-apparaat.
Prof. Dr G. Th. J. Delfgaauw, Een economisch aspect van de wederopbouw: De investeringen in de woningbouw en het nationaal inkomen.
Prof. Dr J. F. Itacou, Beschoouwingen over de verhouding van de bedrijfseconomie tot de menselijke factor in het bedrijf.
Prof. Dr F. van Heek, De sociologie als schakel tussen gesch. en economie.
Prof. Dr P. Hennipman, Handelspolitiek en werkgelegenheid.
Drs A. Kaan, Arbeid en overheid in het eerste jaar na de bevrijding.
Prof. Dr P. Kuin, Het beginsel van de subsidiaire werkzaamheid.
Dr A. Mey, Opmerkingen over de analyse van de technische structuur van het productie-proces als voorwaarde voor rationele kostprijscalculatie.
Dr J. J. Polak, Begrotingsvenwicht in de na-oorlogse overgangspertodo.
Dr G. van der Wal, De differentiatie van leiding en financiering in de naamloze vennootschap.
Drs S. C. Bakkenist, Organisatorische problemen van de geleide economie.
Dr H. Riemens, Buitenlandse credieten en het herstel van Nederland.
Prof. Dr H. J. van der Schroeff, Grensnutwaardeteer en vervangingswaarde-theorie.
Drs W. J. van de Woestijne, De pariteit van de afzetcurve.

★

UIT HET VOORWOORD:

De redactie-commissie biedt hierbij dit boekwerk aan, onder de titel „Economie en Maatschappij”, welke titel zij gekozen heeft om de verbondenheid van economische wetenschap en maatschappelijk leven tot uitdrukking te brengen.

WEERSPIEGELDE GEDACHTEN

Opstellen aangeboden aan Prof. Dr N. J. Polak t. Van deze bundel is nog een kleine voorraad en zal spoedig uitverkocht zijn.

Prijs f 12,50

Kan ongefrankeerd
zonder nadere adres-
aanduiding worden
verzonden

ANTWOORDKAART

ROTTERDAM

MACHTIGING Nr. 357

De ondergetekende bestelt bij:

De Wester Boekhandel, Nw. Binnenweg 331, Rotterdam
Telefoon 32076 **Giro 18961**

Voor rekening
Op zicht

Woonplaats:

(in blokletters s.v.p.)

Naam:

vermindere of om een gedeelte van de staatsschuld af te lossen. Volgens genoemde bron kan men deze middelen echter beter gebruiken voor het herstel van het industriële en economische apparaat, hetzij rechtstreeks door credieten aan betrokkenen toe te kennen, hetzij indirect door credieten toe te staan aan die buitenlandse handelspartners van België, welke in verband met betalingsmoeilijkheden de Belgische export in gevaar zouden brengen.

Een verder voordeel van de Marshall-hulp aan Europa in het algemeen zou voor België bestaan in de mogelijkheid, dat in België goederen zouden worden gekocht ten bate van een andere begunstigde, die daartoe de noodzakelijke betalingsmiddelen niet bezit. Hierdoor zou niet alleen de Belgische export worden bevorderd, maar ook zouden dollars worden verkregen uit deze export. In het bijzonder Nederland, Frankrijk en Groot-Brittannië, welke met betalingsmoeilijkheden kampen, zijn in dit verband te noemen. Alleen in 1947 hebben deze drie landen, tezamen met de andere sterlinglanden, België voor bijna 16 mld francs betaald in goud of dollars.

DE AANWENDING DER E.R.P.-HULP IN ITALIË.

Over de aanwending der E.R.P.-hulp in Italië bestaat, aldus „The Investors Chronicle” van 12 Juni jl., verschil van mening. Zowel de particuliere als de door de Staat beheerde bedrijven menen op deze hulp aanspraak te mogen maken. Beide soorten bedrijven hebben nl. gebrek aan kapitaal, waardoor de industriële productie in Italië ten zeerste wordt belemmerd. Nieuwe hydro-electrische krachtinstallaties bijv., welke een investering van 500.000 miljoen lire vereisen, moeten worden gebouwd teneinde de kloof tussen vraag en productie, welke 10.000 miljoen kWh per jaar bedraagt, te overbruggen; 90 pCt der machines van de katoenindustrie moet worden vernieuwd, waarmee een bedrag van bijna 300.000 miljoen lire is gemoeid, terwijl zich bij de olieraffinaderijen eveneens een grote behoefte aan kapitaal doet gevoelen. Van de overheidsbedrijven baren de spoorwegen grote zorg; zij beschikken over slechts 2.500 wagons voor personenvervoer, tegen 7.500 vóór de oorlog, terwijl de tarieven voor personen- en vrachtovervoer 17 maal de vooroorlogse bedragen tegenover een 60-voudige kostenverhoging.

De verzoeken om E.R.P.-hulp van beide zijden zijn gebaseerd op de noodzakelijkheid; het aantal werklozen, dat 1.500.000 personen bedraagt, te doen verminderen. Gedurende de verkiezingscampagne beloofden de Christen-Democraten voor dit werkloosheidsvraagstuk een oplossing te zullen vinden en bij de opening van het Parlement kondigde Minister-President de Gasperi in zijn uit acht punten bestaande programma o.a. de uitvoering van publieke werken aan. Hiermede echter bevindt de Regering zich in een moeilijk parket, want teneinde de door de Staat beheerde bedrijven te stimuleren, zal zij óf de E.R.P.-hulp moeten aanwenden, óf de uitgifte van bankbiljetten moeten voortzetten. Het laatste brengt een verder inflatiegevaar met zich, hetgeen in strijd is met de Gasperi's belofte de lire te verdedigen. Het gebruiken der E.R.P.-hulp om de staatsfinanciën op orde te brengen en publieke werken uit te doen voeren zou d.e.t. leiden tot de vreemde situatie, dat Italië weliswaar zou beschikken over haven- en transportfaciliteiten, maar dat de te vervoeren goederen zouden ontbreken, doordat de particuliere bedrijven t.g.v. kapitaalgebrek niet zouden kunnen produceren.

Een oplossing van dit probleem zou kunnen liggen in het doen samenwerken van de E.R.P.-hulp met buitenlands particulier kapitaal. Inderdaad blijken verschillende landen bereid te zijn kapitaal in Italië te investeren, waartoe de Regering echter de restricties t.a.v. overdracht van kapitaal naar het buitenland tegen de vrije wisselkoers zal moeten opheffen. Hoewel „The Investors' Chronicle” uit de rede van de Gasperi meent te mogen afleiden, dat een dergelijke verandering in de politiek t.a.v. deze kwestie niet is te verwachten, acht het blad het een stap in de goede

richting, dat verschillende overeenkomsten tussen Italiaanse en buitenlandse maatschappijen door de Regering zijn gesanctioneerd.

Naast het zorgen voor voldoende kapitaal rest de Regering nog één belangrijk punt: zij moet de binnenlandse orde bewaren en trachten illegale voorbereidingen voor een burgeroorlog te voorkomen, want „without political peace, all other remedies are vain”, aldus genoemd blad.

WELVAART IN WEST-INDIË.

Curacao en Aruba, de twee voornaamste eilanden van de Nederlandse Antillen, verkeren gedurende en na de oorlog in een toestand van hoogconjunctuur¹⁾. Deze mening is ook „The Economist” toegedaan, blijkens haar jongste nummer, waarin zij o.a. opmerkt, dat „prosperity reigns everywhere”. Huizen worden thans bij duizenden gebouwd, scholen en hospitalen, „welfare centres”, havens en warenhuizen, kaden en scheepswerven worden nieuw gebouwd of uitgebreid, nieuwe luxe hotels, clubs en bioscopen worden met koortsachtige haast opgetrokken. Ponden en dollars zijn overvloedig beschikbaar en de winkels zijn gevuld met Britse en Amerikaanse goederen. De bevolking, bestaande uit alle mogelijke rassen, kleuren en godsdiensten, leeft in harmonie tezamen; de algemene gezondheidstoestand is voor dit gebied relatief zeer gunstig. Rassenonderscheid t.a.v. de kleurlingen is nauwelijks bekend, kortom, „the Dutch colonial administration can claim high credit for the way these prosperous islands are governed”.

Deze welvaart danken Curacao en Aruba aan de veredeling van uit het vaste land van Zuid-Amerika aangevoerde petroleum. Zelf bezitten deze eilanden geen petroleum, maar wel goede natuurlijke havens, die in Venezuela bijv. ontbreken. Dit heeft het Britse en Amerikaanse kapitaal er aanleiding toe gegeven om op deze eilanden de grootste olieraffinaderijen ter wereld te bouwen.

Het gehele economisch leven van Curacao en Aruba hangt af van de olieraffinaderijen. Van de totale bevolking van Aruba (45.000) werken er meer dan 10.000 in de olie-industrie. De lonen zijn goed en er doen zich geen arbeidsgeschillen voor. De eilanden kennen geen schaarste aan buitenlandse valuta. In Nederlands-West-Indië is, dit in tegenstelling tot practisch alle andere landen ter wereld, geen importvergunning nodig voor Britse goederen. Dit is echter wel het geval voor Amerikaanse goederen. De Nederlandse Regering tracht nl. dollarimporten zoveel mogelijk te voorkomen, maar desondanks is de invoer van Amerikaanse goederen overheersend. Dit valt niet te verwonderen, daar Amerika met het oog op de verschepping van consumptiegoederen veel gunstiger ligt dan Engeland. De laatste jaren gaat Engeland, aldus „The Economist”, in dit afzetgebied echter een steeds belangrijker plaats innemen.

¹⁾ Zie voor een beschouwing over de economische toestand van West-Indië het „Economisch-Statistisch Kwartaalbericht” van Maart 1948.

ONTVANGEN BOEKEN EN BROCHURES.

BOEKEN.

J. H. Wijnand, Hoe is het in Indië? Een reportage. Uitg. C. Blommendaal N.V., 's Gravenhage 1948, 59 blz. met kaarten.

Practische psychologie door' Drs J. Slikboer, Deel II, Toepassingen. H. E. Stenfert Kroese's Uitg. Mij, Leiden 1948, 2e druk, 397 blz., ing. f 8.25, geb. f 10.—

Kennen en keuren in de sociale wetenschappen door Dr Fred. L. Polak. Een onderzoek naar de afbakening van objectieve en subjectieve oordelen in de economie, tevens proeve van critiek op de wetenschapsleer van Max Weber. H. E. Stenfert Kroese's Uitg. Mij, N.V., Leiden 1948, 293 blz., ing. f 8.—, geb. f 9.75.

- Prof. Mr J. van Houtte* m.m.v. Prof. Dr M. Masoin en Mr Pierre Ronse, *De herstelling van de oorlogsschade aan private goederen*. Theoretische en practische commentaar van de wet van 1 October 1947. Uitgave in de serie Morele, Sociale en Juridische studiën. Boekhandel Universum N.V., Brussel, & Vereniging voor Morele, Sociale en Juridische studiën, Leuven 1948, 434 blz.
- Prof. Dr O. Bakker*, *Economische Statistiek - Bedrijfs-Economische Statistiek - Administratieve Statistiek*. P. Noordhoff N.V., Groningen/Batavia 1948, 5e druk, 170 blz., ingen. f 4.25, geb. f 5.05.
- A. A. D. Bouwhof*, *Dr Mr J. Stroomberg, Leerboek van de organisatie en techniek van de handel*. P. Noordhoff N.V., Groningen/Batavia 1948, 5e druk, 433 blz., ingen. f 7.25, geb. f 8.25.
- Mr Dr M. Spaander*, *Handelsrecht*. 18e herziene druk, bewerkt door Mr G. Wijers. P. Noordhoff N.V., Groningen/Batavia 1948, 291 blz., ingen. f 4.90, geb. f 5.75.
- Inleiding tot het Nederlandsche Handelsrecht* door Dr W. L. P. A. Molengraaff: 7e herziene druk door Mr T. J. Dorhout Mees. De Erven F. Bohn, N.V., Haarlem 1948, 303 blz., geb. f 6.50.
- Productivity, prices and distribution in selected British industries* door L. Rostas., National Institute of Economic and Social Research, Occasional Papers XI. University Press, Cambridge 1948, 199 blz.
- The measurement of colonial national incomes* door Phyllis Deane. National Institute of Economic and Social Research, Occasional Papers XII. University Press, Cambridge 1948, 173 blz.

BROCHURES.

- Kleine geologische overzichtskaart van Nederland*. Geologische stichting, afd. Geologische Kaart. Staatsdrukkerij, 's-Gravenhage 1947, 16 blz. + bijlage.
- Dubbele successierechten*. Nr 63 in de serie Geschriften van de Vereniging voor Belastingwetenschap. Rapport uitgebracht door een commissie, benoemd door de Nederlandse Vereniging voor Internationaal Belastingrecht. (Nederlandse Groep der IFA) en de Vereniging voor Belastingwetenschap. N. Samsom N.V., Alphen a/d Rijn 1948, 9 blz.
- Het slagersbedrijf in oorlogstijd (1940—1945)*. Publicatie XI van de Stichting Economisch Instituut voor de Middenstand. 's-Gravenhage 1948.
- De 80-jarige oorlog* door A. W. IJzerman. Verbeeld Verleden I, Publicatie van de Nederlandse Stichting voor Statistiek. H. E. Stenfert Kroese's Uitg. Mij, N.V., Leiden 1948, 55 blz., ing. f 3.75.
- De gemeenschapsproblemen der onderneming* door Mr R. van Maanen. W. Bergmans, Tilburg 1948, 37 blz., ing. f 1.20.

GELD- EN KAPITAALMARKT.

De geldmarkt is gedurende de gehele week ruim gebleven, mede onder invloed van vervallende bedragen aan schatkistpromessen, waarvoor niet altijd herbelegging in jaarpapier bij de Agent werd gevraagd. Dit vooral met het oog op de omstandigheid, dat in de laatste week van Juni en ook in Juli zeer weinig papier komt te vervallen. Met het oog op de ultimo-aanspraken en de voortgaande stroom van belastingbetalingen is uiteraard wel enige voorzichtigheid geboden. Callgeld bleef dan ook tegen $\frac{3}{8}$ pCt gedurende de gehele week ruim aangeboden, en de markt-disconto's vertoonden een geringe neiging tot daling. Driemaandspromessen waren aan het einde der week tegen $1\frac{3}{8}$ pCt aangeboden, November t/m Februari-papier werd tegen hetzelfde disconto gevraagd, terwijl de langer lopende termijnen ongeveer $\frac{1}{16}$ pCt hoger noteerden. De omzetten bleven geringe, daar de vrij hoge disconto's weinig aanleiding tot ruiltransacties geven.

De Minister van Financiën heeft een wetsontwerp ingediend om de verstrekte machtiging inzake de geldzuivering, welke begin Augustus afloopt, met een halfjaar te verlengen, aangezien het niet te verwachten valt, dat het aanhangige wetsontwerp tot afwikkeling van de geldzuivering tijdig tot wet zal kunnen worden verheven. De aarzeling, welke voornamelijk bij de houders van grote tegoeden op optierekening valt te bespeuren om tot een keuze voor de afwikkeling van geblokkeerd tegoed te geraken, zal dan ook vermoedelijk nog geruime tijd bestendig blijven. Voor de banken is dit in zoverre van belang, dat zij uit dezen hoofde waarschijnlijk niet op korte termijn grote geldonttrekkingen voor de belegging in staatsschuld hebben te vrezen.

De aandelenmarkt bleef ook in de afgelopen week tamelijk kleurloos, ondanks het feit, dat de verschijnende jaarverslagen en gedeclareerde dividenden veelal gunstig zijn. Het koersniveau is trouwens over het algemeen nog wel zo hoog, dat deze gunstige gang van zaken hierin tenminste wel verdisconteerd schijnt. Enkele kleine emissies werden uitgebracht, doch het is duidelijk, dat onder de huidige omstandigheden de emissiemarkt niet bepaald gunstig ligt, zodat een beroep op de publieke kapitaalmarkt vrij riskant is.

De staatsfondsenmarkt gaf in de afgelopen week een daling te zien, met name voor de 3 pCt investeringscertificaten, welke koersniveau aan het einde der week tot $98\frac{7}{8}$ pCt daalde, aangezien in deze stukken nog vrij veel aanbod verwerkt moet worden van degenen, die per 1 Juni een vijfde gedeelte dezer belegging vrij verhandelbaar verkregen. Wellicht is hierbij ook van invloed, dat naar verwachting op 1 Januari 1950 de economische unie met België een feit zal zijn, waarbij men dan een rentestijging in ons land verwacht wegens het hogere renteniveau bij onze Zuiderburen. Overigens dient hierbij wel in aanmerking te worden genomen, dat de rentestand in België ook vóór de oorlog, bij een volkomen vrij betalingsverkeer, duurzaam hoger lag dan in Nederland, wellicht omdat men in België veel minder rente-, "minded" is dan in ons land en een hogere rente nodig was om de weerstanden tegen belegging in vaste rentedragende fondsen te overwinnen. Daarom behoeft een economische unie tussen de genoemde landen, zelfs als deze gepaard gaat met een volkomen vrij kapitaalverkeer, niet noodzakelijk tot eenzelfde renteniveau te leiden.

Onderstaande tabel geeft een beeld van het koersverloop op de aandelenmarkt in de afgelopen week.

	11 Juni 1948	18 Juni 1948
A.K.U.	167	164 $\frac{1}{2}$
Van Berkel's Patent	126 $\frac{1}{2}$	126
Lever Bros. Unilever C. v. A. . .	295 $\frac{1}{2}$	295 $\frac{1}{2}$
Philips G. b. v. A.	266 GB	263 $\frac{1}{2}$ GB
Koninklijke Petroleum	349	341 $\frac{1}{2}$
H.A.L.	207	198
N.S.U.	187 $\frac{1}{2}$	188 $\frac{1}{2}$
H.V.A.	233	231 $\frac{1}{2}$
Deli-Mij. C. v. A.	162 $\frac{1}{2}$	159 GB
Amsterdam Rubber	172	167 $\frac{1}{2}$ B

STATISTIEKEN.

NATIONALE BANK VAN ZWITSERLAND.
(Voornaamste posten in millioenen francs)

Data	Metaal- voorraad	Buitens. wissels	Disconto's en voor- schotten	Effecten	Billjetten in omloop	Andere credieten
31 Dec. 1946	4.949,9	158,0	238,7	52,7	4.090,7	1.113,7
31 Mei 1948	5.672,4	106,6	142,3	47,5	4.158,2	1.297,5
7 Juni 1948	5.674,0	108,2	236,9	47,5	4.090,4	1.353,6
15 Juni 1948	5.671,7	114,6	204,0	47,5	4.049,3	1.373,7

DE NEDERLANDSCHE BANK.
Verkorte balans op 21 Juni 1948

		Activa.		
Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto	Hoofdbank	f	—	10.000,—
	Bijbank	"	—	
	Agentsch.	"	10.000,—	
Wissels, schatkistpapier en schuldbrieven, door de Bank gekocht (art. II, 1e lid, sub 3 van de Bankwet 1937 j ^o art. 4 van het Koninklijk besluit van 1 October 1945, Staatsblad No. F 204)				
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947				
Beleningen:		Hoofdbank	f 140.417.788,23	1.800.000.000,—
(incl. voorschotten in rekening-courant op onderpand)		Bijbank	" 313.752,06	
		Agentsch.	" 4.343.431,57	
			f 145.074.971,86	145.074.971,86*)
Op effecten, enz.			" 144.672.641,60	
Op goederen en celen			" 402.330,26	
Voorschotten aan het Rijk (art. 16 van de Bankwet 1937)				
Boekvordering op de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947				
Munt en muntmateriaal:				
Gouden munt en gouden muntmateriaal		f	481.702.591,66	482.259.638,75
Zilveren munt, enz.		"	557.047,09	
Papier op het buitenland		f	321.995.200,—	486.184.122,67
Tegoeed bij correspondenten in het buitenland		"	158.469.209,32	
Buitenlandse betaalmiddelen		"	5.719.713,35	
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds				
Gebouwen en inventaris		"	2.500.000,—	105.582.200,58
Diverse rekeningen		"	223.260.689,30	
			f 4.744.871.623,16	

Passiva.

Kapitaal	f	20.000.000,—
Reservefonds	"	12.759.703,05
Bijzondere reserves	"	54.447.566,03
Pensioenfonds	"	19.979.665,88
Bankbiljetten in omloop (oude uitgiften)	"	120.501.290,—
Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgifte)	"	2.909.437.995,—
Bankassigaties in omloop	"	1.633,14
Rekening-courant saldo's:		
's Rijks Schatkist	f	761.639.783,65
Geblokkeerde saldo's van banken	"	97.995.778,21
Geblokkeerde saldo's van anderen	"	29.002.783,93
Vrije saldo's	"	506.454.236,57
		f 1.395.092.582,36
Diverse rekeningen	"	212.651.187,70
		f 4.744.871.623,16

- 1) Waarvan schatkistpapier rechtstreeks door de Bank in disconto genomen f —
- 2) Waarvan aan Nederlands-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad no. 99) „ 39.529.875,—
- Circulatie der door de Bank namens de Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten „ 145.119.538,—

ZWEEDSE RIJKBANK.

(Voornaamste posten in miljoenen kronen).

Data	Metaal		Staatsfondsen		Saldo buitenland	Fondsen ter beschikking der staats-schuld	Promessen staats-schuld
	Goud	Over-waarde goud	Eigen	Vreemd			
31 Dec. 1946	839	532	1.544	504	284	94	182
31 Mei 1948	205	130	2.947	302	94	—	182
7 Juni 1948	204	130	2.904	306	90	—	182
15 Juni 1948	194	123	2.950	304	96	—	182

Data	Biljetten in circulatie	Deposito's				Regularisatie-rekening	
		Direct opvraagbaar			45 dagen		
		Totaal	Staat	Banken			
31 Dec. 1946	2.877	875	706	94	230	174	7
31 Mei 1948	2.734	936	602	253	91	215	5
7 Juni 1948	2.647	939	588	247	101	222	5
15 Juni 1948	2.644	988	672	223	109	234	5

DE NEDERLANDSCHE BANK.
(Voornaamste posten in duizenden guldens).

Data	Munt en muntmateriaal	Papier op het buitenland	Tegoeed bij corres. in het buitenland en buitenlandse betaalmiddelen	Wissels, prom. enz. en open marktpapier	Beleningen
30 Dec. '46	700.876	4.434.786	100.816	103	153.109
10 Mei '48	483.991	327.306	124.172	1	168.302
18 „ '48	483.640	339.800	127.314	—	150.350
24 „ '48	483.652	335.815	132.142	1	149.785
31 „ '48	483.477	339.990	129.682	1	164.439
7 Juni '48	482.744	328.940	158.037	1	149.440
14 „ '48	482.446	338.062	145.814	1	146.374
21 „ '48	482.260	321.995	164.189	10	145.075

Data	Bankbiljetten in omloop	Saldo in rekening-courant			Vrije saldo
		's Rijks Schatkist	Geblok-keerde saldi van banken	Geblok-keerde saldi van anderen	
30 Dec. '46	2.744.151	1.099.855	90.071	43.706	590.158
10 Mei '48	2.919.415	709.077	97.852	26.612	482.885
18 „ '48	2.899.604	734.607	62.221	29.113	518.402
24 „ '48	2.891.990	780.762	49.836	26.818	537.913
31 „ '48	2.947.391	778.917	45.578	25.659	509.197
7 Juni '48	2.943.010	736.536	51.903	25.598	578.198
14 „ '48	2.924.460	769.017	77.377	25.654	514.171
21 „ '48	2.909.438	761.640	97.996	29.003	506.454

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Totaal van de goudvoorraad 1)	Buitenlandse deviezen	Papier op België	Voorschotten op over-heidsfondsen	Deel- en pasmunt	Vorderingen op de Staat
26 Dec. 1946	32.226	5.648	4.953	214	698	49.158
12 Mei 1948	26.591	12.113	6.884	851	307	52.601
20 „ 1948	26.680	12.075	6.401	890	313	52.391
27 „ 1948	26.939	12.186	5.871	861	320	52.606
3 Juni 1948	27.116	11.728	7.380	882	306	52.626
10 „ 1948	27.158	11.571	8.774	838	314	51.706
17 „ 1948	27.237	11.942	8.682	643	332	51.031

Data	Overheids-fondsen	Totaal activa 2)	Bankbiljetten in omloop	Rekening-courant saldi		Besluitwet Oct. '44. 3)
				van de Schatkist	van anderen	
26 Dec. 1946	637	159.377	72.165	1	4.482	614
12 Mei 1948	637	166.910	78.648	2	6.210	486
20 „ 1948	637	166.268	78.054	3	6.178	486
27 „ 1948	637	166.484	77.856	6	6.413	484
3 Juni 1948	637	167.575	79.022	7	6.461	483
10 „ 1948	637	167.966	78.889	6	6.837	483
17 „ 1948	637	167.494	78.301	4	6.889	482

- 1) Waarvan 10.493 miljoen francs onbeschikbaar goudsaldo na herwaardering van de goudvoorraad (Besluitwet no. 5 van 1-5-1944).
- 2) Waaronder begrepen de post „Emissiebank te Brussel“, ten bedrage van 64.597 miljoen francs.
- 3) Deze post omvat: oude biljetten over te boeken op tijdelijk onbeschikbare of geblokkeerde rekeningen en niet aangegeven oude biljetten.

FEDERAL RESERVE BANKS.

(Voornaamste posten in miljoenen dollars).

Data	Metaalvoorraad		Other cash	U.S. Govt securities
	Totaal	Goudcertificaten		
31 Dec. 1946	18.381	17.587	268	23.350
27 Mei 1948	22.026	21.405	280	20.592
3 Juni 1948	22.076	21.455	245	20.683
10 Juni 1948	22.086	21.465	255	20.349

Data	F.R.-biljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Govt	Member-banks
31 Dec. 1946	24.945	17.353	393	16.139
27 Mei 1948	23.588	19.477	1.788	16.901
3 Juni 1948	23.741	19.416	1.567	17.094
10 Juni 1948	23.722	19.126	1.144	17.154

OVERZICHT DER LAATSTE VIER VERKORTE BALANSEN VAN DE NEDERLANDSCHE BANK.
(in miljoenen guldens).

Actief data	31-5-'48	7-6-'48	14-6-'48	21-6-'48	Passief data	31-5-'48	7-6-'48	14-6-'48	21-6-'48
Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto	— ¹⁾	— ¹⁾	— ¹⁾	— ¹⁾	Kapitaal	20,0	20,0	20,0	20,0
Wissels, schatkistpapier en schuldbrieven door de Bank gekocht	—	—	—	—	Reservefondsen	12,8	12,8	12,8	12,8
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	1.800,0	1.800,0	1.800,0	1.800,0	Bijzondere reserves	54,4	54,4	54,4	54,4
Beleningen	164,4 ²⁾	149,4 ²⁾	146,4 ²⁾	145,1 ²⁾	Pensioenfondsen	19,9	20,0	20,0	20,0
Voorschotten aan het Rijk	—	—	—	—	Bankbiljetten in omloop (oude uitgiffen)	121,7	121,4	120,8	120,5
Boekvordering op de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	1.500,0	1.500,0	1.500,0	1.500,0	Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgiffe)	2.947,4	2.943,0	2.924,4	2.909,4
Munt en muntmateriaal:					Bankassigaties in omloop	—	0,2	0,2	—
Gouden munt en gouden muntmateriaal	481,7	481,7	481,7	481,7	Rekening-courant saldo's:				
Zilveren munt, enz.	1,8	1,0	0,7	0,6	's Rijks Schatkist	778,9	736,5	769,0	761,6
Papier op het buitenland	340,0	328,9	338,1	321,9	Geblokkeerde saldo's van banken	45,6	51,9	77,4	98,0
Tegoed bij correspondenten in het buitenland	123,8	152,3	140,0	158,5	Geblokkeerde saldo's van anderen	25,7	25,6	25,6	29,0
Buit.nl. betaalmiddelen	5,9	5,8	5,8	5,7	Vrije saldo's	503,2	578,2	514,2	506,5
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfondsen	101,8	100,9	103,6	105,6	Diverse rekeningen	209,7	210,1	211,2	212,7
Gebouwen en inventaris	2,5	2,5	2,5	2,5					
Diverse rekeningen	217,4	251,6	231,2	223,3					
	4.739,3	4.774,1	4.750,0	4.744,9		4.739,3	4.774,1	4.750,0	4.744,9
¹⁾ Waarvan schatkistpapier rechtstreeks door de Bank in disconto genomen	¹⁾ —	¹⁾ —	¹⁾ —	¹⁾ —	Circulatie der door de Bank namens de Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten	146,9	146,4	145,8	145,1
²⁾ Waarvan aan Ned.-Indië (Wet van 15-3-'33 Staatsblad no. 99)	²⁾ 39,5	²⁾ 39,5	²⁾ 39,5	²⁾ 39,5					

INLEGGINGEN EN TERUGBETALINGEN OP PARTICULIERE SPAARBOEKJES BIJ DE ALGEMEENE SPAAR- EN LIJFRENTKAS IN BELGIË ¹⁾.
(in duizenden francs)

Tijdvak	Inleggingen	Terugbetalingen	Saldo	Tegoed der inleggers aan het einde van het tijdvak ²⁾
1938	3.331.391	3.496.925	— 165.534	12.670.559
1946	5.213.361	3.828.538	1.384.823	19.823.453
1947 ³⁾	7.434.912 ⁴⁾	4.941.373	2.493.539	23.773.027
Januari	791.069	272.739	518.330	21.164.818 ⁵⁾
Februari	752.719	442.329	310.390	21.475.208
Maart	685.649	391.921	293.728	21.768.936
April	628.403	434.794	193.609	21.962.545
Mei	466.031	425.354	40.716	22.003.261
Juni	524.907	461.430	63.477	22.066.738
Juli ⁶⁾	598.445	480.587	117.858	22.184.596
Augustus	545.504	386.402	159.102	22.343.698
September	580.403	365.898	214.505	22.558.203
October	647.343	389.953	257.390	22.815.593
November	556.266	341.954	214.312	23.029.905
December	658.173	548.051	110.122	23.140.027
1948				
Januari	850.930	380.897	470.033	24.243.060
Februari	767.879	402.563	365.316	24.608.376
Maart	870.413	524.375	346.038	24.954.414
April	825.433	506.474	318.959	25.273.373

- ¹⁾ Bron: „Studiën van de Algemeene Spaar- en Lijfrentekas”.
²⁾ Op het einde van het jaar inclusief gekapitaliseerde interest van het dienstjaar.
³⁾ Van Juli 1947 af voorlopige cijfers.
⁴⁾ Van Januari 1947 af inclusief inkoop van obligatiën van de Muntsaneringenslening ad frs 823.035.000.
⁵⁾ Exclusief inkoop van obligatiën van de Muntsaneringenslening.

PRODUCTIE EN EXPORT VAN NATUURRUBBER ¹⁾.

In 1.000 long tons	Productie natuurrubber			Export natuurrubber		
	Indonesië	Malakka	Totaal	Indonesië	Malakka	Totaal
1941	650	600	1.600	636	573	1.510
1942	200	155	640	150	125	475
1943	100	75	465	75	75	360
1944	50	25	360	25	25	255
1945	10	8,6	250	4,3	51,6	250
1946	175	403,7	837,5	230	366,9	967,5
1947	275	646,4	1.260	285	640,1	1.232,5
1948						
Jan.	27,5	62,1	125	27,5	61,5	115
Febr.	22,5	50,7	97,5	22,5	55,1	105
Maart	30	58,5	117,5	30	48,2	102,5
April					43,7	

¹⁾ Bron: „Rubber Statistical Bulletin” van Mei 1948. De cijfers zijn schattingen.

MAANDCIJFERS.

GECOMBINEERDE MAANDSTAAT VAN DE VIER NEDERLANDSE GROTE BANKEN EN VAN HET NEDERLANDSE BEDRIJF VAN DE NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ.

(In miljoenen guldens)	Nederl. Banken		Nederl. Banken en Ned. Handel-Mij.	
	31 Maart 1948	30 April 1948	31 Maart 1948	30 April 1948
Activa:				
Kas, kassiers en daggeldleningen	82	61	97	78
Ned. schatkistpapier	2311	2368	2945	3003
	2393	2429	3042	3081
Ander overheidspapier	27	27	133	134
Wissels	3	3	7	7
Bankiers in binnen- en buitenland	97	88	143	131
Prolong. en voorsch. tegen effecten	39	40	54	54
	166	158	337	326
Debiteuren	434	407	533	500
Effecten en syndicaten	18	16	22	20
Deelnemingen (incl. voorschotten)	30	29	42	41
	482	452	597	561
Gebouwen	12	12	17	17
Diverse rekeningen	—	—	—	—
Belegde bestemmingsreserven	1	1	1	1
	3054	3052	3994	3986
Passiva:				
Crediteuren	2523	2504	3313	3262
Wissels	7	12	7	12
Deposito's op termijn	203	216	270	295
Kassiers en genom. daggeld.	4	9	4	9
Diverse rekeningen	87	77	105	109
Bestemmingsreserven	1	1	1	1
	2825	2819	3700	3688
Aandelenkapitaal	155	157	203	205
Reserve	74	76	91	93
	3054	3052	3994	3986

Announces, waarvan de tekst 's Maandags in ons bezit is, kunnen, plaatsruimte voorbehouden, in het nummer van dezelfde week worden opgenomen.

BANK VAN ENGELAND.
(Voornaamste posten in miljoenen ponden).

Data	Metaal-voorraad	Govt. debts and Govt. securities	Fiduciary issue	Biljetten in circulatie	Biljetten in Banking Dept.
25 Dec. '46	0,2	1.449,1	1.450	1.428,2	22,1
2 Juni '48	0,2	1.299,3	1.300	1.245,0	56,0
9 Juni '48	0,2	1.299,2	1.300	1.249,4	55,3
16 Juni '48	0,2	1.299,3	1.300	1.250,0	50,2

Data	Gouden en zilveren munten	Govt. securities	Other securities		Deposits		
			Disc. and advances	Securities	Totaal	Public deposits	Banken
25 Dec. '46	1,3	311,8	13,6	15,8	346,5	10,3	278,9
2 Juni '48	0,7	338,1	14,4	20,3	410,7	18,9	298,9
9 Juni '48	0,7	336,5	15,8	19,4	405,2	12,2	302,1
16 Juni '48	0,7	335,8	23,9	20,2	412,7	14,7	304,5

BANK VAN FRANKRIJK.
(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaal-voorraad	Disconto's en voorschotten	Voorschotten aan de Staat		
			Vaste	Schatkist	Bezettingskosten Duitsland
26 Dec. 1946	94.817	118.302	59.449	67.900	426.000
27 Mei 1948	52.817	249.696	125.042	121.800	426.000
3 Juni 1948	52.817	242.702	125.042	121.800	426.000
10 Juni 1948	52.817	247.027	125.042	121.400	426.000

Data	Bankbiljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Staat	Diversen
26 Dec. 1946	721.865	63.458	765	62.693
27 Mei 1948	768.567	257.760	812	255.512
3 Juni 1948	797.040	237.038	756	235.141
10 Juni 1948	797.671	227.794	761	225.471

DE KOLENPOSITIE VAN NEDERLAND ¹⁾.
(in 1.000 kg)

Maand	Productie Limburgse mijnen	Verzonden voor binnenlandse behoefte	Invoer
Totaal 1946	8.313.827	6.387.903	2.666.502
Totaal 1947	10.104.345	7.778.585	3.577.564
Gen. 1946	692.819	532.325	222.209
Gen. 1947	842.029	648.215	298.130
Jan. 1948	954.020	694.217	208.550
Febr. 1948	869.419	646.250	244.269
Maart 1948	952.711	702.449	407.238
April 1948	961.346	713.402	241.049
Mei 1948	838.631 ²⁾	606.095 ²⁾	198.498 ²⁾

¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin van het C. B. S.“.

²⁾ Voorlopige gegevens.

IN- EN UITVOER VAN NEDERLAND ¹⁾.

Maand	Invoer		Uitvoer		Saldo
	Gewicht in duizenden tonnen	Waarde in miljoenen guldens	Gewicht in duizenden tonnen	Waarde in miljoenen guldens	
Tot. '39	24.306	1.517	2.708	966	— 551
Tot. '46	11.764	2.305	3.919	785	— 1.520
Tot. '47	16.547	4.253	5.843	1.859	— 2.394
Jan. '48	1.267	383	308	140	— 243
Febr. '48	1.242	383	427	186	— 197
Mrt '48	1.433	364	485	186	— 178
April '48	1.732	402	704	204	— 198
Mei '48	1.488	393	699	223	— 170

¹⁾ Bron: „Centraal Bureau voor de Statistiek“.

MAAKT GEBRUIK van de rubriek „Vacatures“ voor het oproepen van sollicitanten voor leidende functies.

GEEN ZORGEN

in de vacantielijd omtrent de veiligheid van Uw papieren en voorwerpen van waarde! Berg ze in onze brand- en inbraakvrije kluisen.

Nederlandsche Handel-Maatschappij, n.v.

Amsterdam: Vijzelstraat 32
Damrak 60 — Minervaplein 18

80 kantoren in Nederland!

Binnenkort verschijnt het 2e nummer van de jaargang 1948

Economisch-Statistisch Kwartaalbericht

Research uitgave van
het Nederlandsch Economisch Instituut
Jaarabonnementen f 6,50
voor abonné's E.-S.B. f 5,—
Telefoon 38340, Rotterdam
Giro no. 8408

Leest: Is SOVJETINDUSTRIE klaar voor oorlog?

en Prof. Dr. H. W. Methorst:
OVERBEVOLKING in NEDERLAND?

DE ZAKENWERELD
WEEKBLAD VOOR HANDEL, INDUSTRIE EN FINANCIËN
HERENGRACHT 342 - AMSTERDAM-C.

Vacatures

ACCOUNTANTSASSOCIATIE

KLIJNVELD, KRAAYENHOF & CO.
vraagt voor haar kantoor Amsterdam

JONG ACCOUNTANT

LID N. I. v. A. OF V. A. G. A.

Sollicitaties te richten aan het kantooradres
TESSELSCHADESTRAAT 18, AMSTERDAM - WEST

Herplaatsing wegens misstelling

N.V. Verzekeringsbank „Victoria” te Amsterdam, Keizersgracht 124-128, zoekt voor haar afdeling Geldbelegging

**EEN DOCTORANDUS IN DE ECONOMIE,
JURIST OF VERGEVORDERD ASSISTENT-
ACCOUNTANT,**

niet ouder dan 30 jaar.

Kennis van beleggingszaken strekt tot aanbeveling. Schriftelijke sollicitaties met uitvoerige toelichting van levensloop en studie (geen diploma's insluiten!) aan de Directie.

GEMEENTE VELSEN

Burgemeester en Wethouders roepen sollicitanten op naar de betrekking van

hoofdboekhouder

in vaste dienst, bij de bedrijven Openbare Werken en Reinigings- en Ontsmettingsdienst en het Plantsoenbedrijf.

Vereist: Staatspraktijkdiploma voor Handel en Administratie, en/of Boekhouden M.O.; diploma Gemeentefinanciën.

Jaarwedde: f 4700.— tot f 5500.—, te bereiken in 8 jaar.

Gezegelde sollicitaties, gericht aan Burgemeester en Wethouders, in te zenden binnen 10 dagen na het verschijnen van dit blad.

Ondernemingen, die het beste leidende personeel zoeken, speciaal met economische scholing, roepen sollicitanten op door middel van een annonce in de rubriek „Vacatures”. Het aantal reacties, die deze annonces tengevolge hebben is doorgaans uitermate bevredigend: begrijpelijk, omdat er bijna geen grote instelling is, die dit blad niet regelmatig ontvangt en waar het niet circuleert. Opdrachten voor het volgend nummer dienen 28 Juni a.s. in ons bezit te zijn.

N.V. BRONSWERK

AMERSFOORT

AMSTERDAM

ROTTERDAM

Afd. **Pijpleidingen**

V/H BECHT & DYSERINCK

Afd. **Warmtetechniek**

V/H HUYGEN & WESSEL

Afd. **Luchttechniek**

V/H BECHT & DYSERINCK

Afd. **Koeltechniek**

V/H HUYGEN & WESSEL

Afd. **Electrotechniek**

V/H HUYGEN & WESSEL

Land- en Scheepsinstallaties

Verzendt per

VAN GEND & LOOS

Vervoer in één hand
• door 't gehele land

maximum service, minimum kosten

Economisch - Statistische Berichten

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Telefoon: Redactie 38040, Administratie 38340. Giro: 8408.
Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam.

Redactie-adres voor België: Seminarie voor Gespecialiseerde Economie, 14, Universiteitstraat, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochstraat 5 Rotterdam (W).
Bankiers: Banque de Commerce, Brussel.

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland f 26* per jaar, voor België/Luxemburg f 28 per jaar, te voldoen door storting van de tegenwaarde in francs bij de Banque de Commerce te Brussel. Overzeese gebiedsdelen (per zeepost) en overige landen f 28 per jaar. Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het halenderjaar.

Aangelegende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam (W.).

ADVERTENTIES.

Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Firma H. A. M. Roelants, Lange Haven, 141, Schiedam (Telefoon 69300, toestel 6).